

Б Р А Н И Ч

ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

Уредник Бранича је претседник Адвокатске Коморе у Београду
Владимир Св. Симић

Власник и издавач Бранича је Адвокатска Комора у Београду
коју преставаља претседник Владимир Св. Симић

У име Одбора главни уредници:

Др. Видан О. Благојевић и Др. Радоје Ј. Вукчевић, адвокати

САДРЖАЈ:

ЧЛАНЦИ	СУДСКА ПРАКСА
Кривичноправна одговорност органа новчаних завода под заштитом од <i>Леонида Таубера</i> , проф. Универзитета — Београд. 1	Без утицаја је нов Закон о адвокатима, који дозвољава уговарања награде, на уговоре о наградама пре његовог ступања, јер по § 40. старог Зак. о правозаступницима овакви уговори нису дозвољени од <i>Јована Д. Смиљанића</i> , секретара Касационог суда у Београду. 30
О недопустивости припремних поднесака у грађанским парницама после почетка усмене спорне расправе од <i>Др. Риналда Чулића</i> , адвоката — Београд. 7	Привизни суд дужан је рекурсу, изјављен противу закључка првога суда којим се дозвољава повраћај у пређашње стање, одбацити у смислу § 620. грађ. парн. пост. пошто таквом рекурсу нема места по § 217. грађ. парн. пост. од <i>Јована Д. Смиљанића</i> , секретара Касационог суда у Београду. 32
Обавеза сведочења у грађанским парницама од <i>Драг. Кнежевића</i> , судије Апелационог суда — Београд. 10	У меничном поступку према пропису § 649. од II грађ. парн. пост. рок за улагање ревизије је осам дана и исти се не може продужити од <i>Јована Д. Смиљанића</i> , секретара Касационог суда у Београду. 34
Вансудско откивавање порабних уговора од <i>Јована Кошунџице</i> , судије Окружног суда за град Београд. 15	
Право задржања парничних трошкова, досуђених странци од противне странке, од стране адвоката од <i>Филипа Ђосића</i> , судије — Алибунар. ... 19	
Проблем законске и правне аналогије од <i>Миодрага Туцаковића</i> , докторанда права — Београд. 22	

Уредништво Бранича налази се у Кн. Михајловој 33/II. Рукописи се не враћају. Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора.

Бранич доноси: расправе и чланке којима је смер заштита интереса адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења Адвокатских комора којима служи као званични орган, и расправе и чланке из свих области права и прати развој правног живота у земљи и иностранству.

Бранич излази крајем сваког месеца. — Годишња претплата за Бранич износи 120.— дин. За адвокате изван територије Београдске адвокатске коморе, адвокатске приправнике, судије и судијске приправнике годишња претплата износи 60.— дин. Поједини број 10.— дин.

Условна казна, која није издржана нити се могла издржати, по § 65. крив. зак. не долази у обзир приликом оцене питања да ли су дела извршена у поврату од *Јована Д. Смиланића*, секретара Касационог суда у Београду. 34

У случајевима одлагања више пута главног претреса, из разних законских разлога, а на којима су обновљене све процесне радње везане за главни претрес, предлог за гоњење може се опозвати и пре почетка последњег главног претреса од *Јована Д. Смиланића*, секретара Касационог суда у Београду. ... 35

Утаја новца од стране старалаца пунилних маса инкриминише се као и свака утаја по одредбама општег кривичног законика, а не као дело своје врсте по чл. 46. Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти од *Јована Д. Смиланића*, секретара

Касационог суда у Београду. 36

Да ли има места давању одобрења за егзекуцију пресуда аустријских судова на правном подручју Касационог суда у Београду од *Јовице Б. Мијушковића*, судије Среског суда за град Београд. 37

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Записник X седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 2. јануара 1936. год. у Београду. 39

ПРИКАЗИ

Радомир Љ. Живковић: "Увод у правне науке" од *Др. Ђорђа Тасића*. 41

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА ... 46

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА 47

НОВЕ КЊИГЕ 48

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. бр. 97785

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

БРАНИЧ

ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

Уредник Бранича је претседник Адвокатске Коморе у Београду
Владимир Св. Симић

Власник и издавач Бранича је Адвокатска Комора у Београду
коју представља претседник Владимир Св. Симић

У име Одбора главни уредници:
Др. Видан О. Благојевић и Др. Радоје Ј. Вукчевић, адвокати

САДРЖАЈ
ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТЕ ГОДИНЕ
БР. 1.—12.
ОД ЈАНУАРА ДО ДЕЦЕМБРА 1936. ГОД.

БЕОГРАД
1 9 3 7.

ици Бранича у овој години

А	417	Марковић Др. Чед.	49
Ар	197, 517	Мијушк вић Јовица	37, 312
Бе	149	Милојковић Бор. А.	163, 410
Бл	59, 149, 240, 386, 387.	Мирковић Ђ. Ж.	509
Бла	92, 94, 95,	Мишић Душан П.	118
142	39, 259, 285,	Павловић Д. Љ.	362
286	2, 383, 384,	Павловић Павле	220
	1, 512, 551	Перић М. Живојин	97
Бојани	543	Пешровић Бор. Др. 121, 330, 360, 399, 439, 544, 545	
Вељови	245	Половина Миленко	35
Весел Џ	298	Поповић Н. Сава	175
Вукчеви	393, 522	Радовић Никола	262
Гајић Н.	419	Рибар Др. Иван	127 553
Дуканац	512	Симић Владимир	205, 580
Живадин	338	Симоновић Александар	268
Живанови	399	Смиљанић Јован 30, 32, 34, 35, 36, 86, 87, 88, 89, 131, 133, 134, 135, 136, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 229, 230, 231, 273, 274, 276, 363, 365, 366, 368, 369, 428, 430, 431, 432, 433, 546, 549	
Живковић	58, 97	Станишић Милош	336
Живанчеви	440	Стјепановић Никола	323
Жосеран Л	293	Стијешић Др. Милош	125, 333
Зимоњић М	568	Стојановић Миодрог	119, 173
Ивановић Т.	224, 425	Субошић Ђу а	264
Јанковић Дуи	109	Таубер Леонид	1
Јоковић Стано	21	Трифунковић Никола	137
Кнежевић Дра	7	Туцаковић Миодрог	22, 72
Кошћуница Јо	7	Ђосић Филип	19, 266
Лазаревић Др.	7	Чулић Др. Риналд	7
Лукић Војислав			
Маринковић Ђу			
Марковић Б. С.			

ДАТОВЕ
1991

	Страна
1) Реч две о адвокатури од <i>Владимира Св. Симића</i>	205
2) Анри-Робер од <i>Др. Видана О. Благојевића</i>	259
3) Избрани суд за новинаре од <i>Др. Јосипа Весела</i>	298
4) Пословници Адвокатских комора у нашој држави од <i>Милана Ж. Живадиновића</i>	338
5) Пословник Адвокатске коморе	355
6) VII Конгрес Union internationale des avocats од <i>Др. Радоја Вукчевића</i>	393
7) Конгрес Међународне Уније адвоката у Бечу и Међународни грађански парнични поступак од <i>Др. Драгољуба Аранђеловића</i>	517
8) Канкордат од <i>Др. Ивана Рибара</i>	553

ГРАЂАНСКО ПРАВО И ПОСТУПАК

1) О недопустивости припремних поднесака у грађанским парницама после почетка усмене спорне расправе од <i>Др. Риналда Чулића</i>	7
2) Обавеза сведочења у грађанским парницама од <i>Драг. Кнежевића</i>	10
3) Вансудско отказивање порабних уговора од <i>Јована Кошћунице</i>	15
4) Право задржања парничних трошкова досуђених странци од противне странке од стране адвоката од <i>Филипа Ђосића</i>	19
5) Предоснова грађанског законика од <i>Др. Чед. Марковића</i>	49
6) Примена одељка четвртог у в. одељка првог § 471 т. 4а грађанског судског поступка од <i>Душана Јанковића</i>	109
7) О порабном поступку од <i>Ђурђа Г. Маријковића</i>	112
8) Погрешно разумевање установе сметања поседа-§ 548 г. п. п. од <i>Душана Мишића</i>	118
9) Обранички суд од <i>Миодрaга Т. Стојановића</i>	119
10) Нови пољски законик о облигационом праву од <i>Р. Лоншана де Берџе</i> — превео <i>Др. Борислав Т. Благојевић</i>	149
11) О питањима конкуренције од <i>Јована Кошћунице</i>	168
12) Недостатак потписа судије Среског суда на расправном записнику, даје ли повода ништавности пресуде на основу § 571 т. 9 г. п. п. од <i>Саве Поповића</i>	175
13) О закључењу уговора по новом пољском закоником о облигацијама од 1934 године, с обзиром и на наш грађански законик и предоснову грађанског законика Краљевине Југославије од <i>Др. Драг. Аранђеловића</i>	197
14) Другостепено-призивно-делање у грађанским парницама од <i>Драгушина Кнежевића</i>	210
15) О сметању поседа од <i>Павла И. Павловића</i>	220
16) Узабраћено примање и његове правне последице с обзиром на пропис § 882 Грађ. Зак. од <i>Николе Радовића</i>	262
17) Споразум о надлежности судова (§ 101 гр.п.п.) од <i>Филипа Ђосића</i>	266
18) Тужба за накнаду штете из § 78. Закона о државним службеницима од <i>Јована Кошћунице</i>	303
19) Да ли се земља у селу може трампити за кућу у вароши а да не буде повређен пропис §-а 471. Гсп. од <i>Станојла Јосића</i>	321
20) Приговори у поступку због сметања поседа и извршносног закључка од <i>Др. Милоша Стјепина</i>	333
21) Да ли држава има прећутну законску залогу на депозит добиен ранијом продајом имања пореског дужника, — § 146 закона о непоср. порезима од <i>Миленка Ј. Половине</i>	335
22) О заштити права закуподавца по § 686 грађ. зак. од <i>Ник. И. Гајића</i>	419
23) Начела изражена у Закоником о судском поступку у грађанским парницама од <i>Драг. Кнежевића</i>	558

КРИВИЧНО ПРАВО И ПОСТУПАК

Страна

1) Кривичноправна одговорност органа новчаних завода под заштитом од <i>Леонида Таубера</i>	1
2) Проблем акцесорне природе саучешћа од <i>Радомира Љ. Живковића</i>	68
3) Проблем акцесорне природе саучешћа од <i>Др. Бор. А. Петровића</i>	121
4) Рехабилитација осуђеника од <i>Миливоја Р. Вељовића</i>	245
5) Кривична одговорност саучесника у кривичним делима која изврше деца с обзиром на кривични законик Краљевине Југославије од <i>Др. Бор. Петровића</i>	330
6) § 98 од IV кривичног судског поступка у теорији недовољно објашњен а у пракси различито погрешно тумачен од <i>Мих. С. Зимоњића</i>	568

АДМИНИСТРАТИВНО ПРАВО

1) Сагласност Главне контроле од <i>Николе С. Стјејановића</i>	323

ОПШТА ТЕОРИЈА О ПРАВУ

1) Проблем законске и правне аналогије од <i>Миодрага Туцаковића</i> 22 и 72	
2) Морал и облигације од <i>Др. Борислава Т. Благојевића</i>	59
3) Социална схватања у наследном праву „ab intestato“ од <i>Животина М. Перића</i> — превео <i>Радомир Љ. Живковић</i>	97
4) Дириговани уговор од <i>Луја Жосрана</i> — превео <i>Војислав В. Лукић</i>	293
5) Основи међународног деликтног права од <i>Др. Томе Живановића</i> — превео <i>Др. Бор. Д. Петровић</i>	399
6) Демократија и савремено приватно право од <i>Б. С. Марковића</i>	402 и 500
7) Право и морал од <i>Милорада Аншоновића</i>	417

МЕНИЧНО И СТЕЧАЈНО ПРАВО

1) Испуњење обавезе дужника из прихваћеног поравнања ван стечаја према веровницима од <i>Миодрага Т. Стојановића</i>	173
2) Застарелост као процесна претпоставка за издавање меничног платног налога од <i>Александра Ј. Симоновића</i>	268

ЗЕМЉИШНОКЊИЖНО ПРАВО

1) Књижни власник у појављеном спорном питању о власништву некретнине обухваћене оставинском масом на основу § 292 гр. законика и §§ 4 и 9 Закона о земљишним књигама увек је јачи у праву од <i>Др. Милоша Стјејина</i>	125
2) Пропис § 2 Закона о земљишнокњижним деобама, отписима и приписима омогућава изигравање хипотекарних поверилаца од <i>Ђуре Субошића</i>	264
3) О питању подношења пријава права власништва у исправном земљишнокњижном поступку по уговорима када пренос није извршен тапијом и о учинку оваквих пријава од <i>Милоша Станишића</i>	336

ЦРКВЕНО ПРАВО

1) Држава и црквено правосуђе од <i>Др. Радоја Вукчевића</i>	522

МЕЂУНАРОДНО ПРАВО

1) Постављање проблема једног међународног процесног права од <i>Бор. А. Милојковића</i>	163
2) Потреба да се међународни сукоби решавају једним међународним процесним правом, једним за цело човечанство. — Постојање тога права од <i>Бор. А. Милојковића</i>	410

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ОСИГУРАЊЕ

- 1) О значењу вере и поверења у осигурању живота од *Јована Коштунице*... .. 527

ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

- 1) О надлежности проглашења писмених изјава последње воље по новом ВП. од *Јовице Б. Мијушковића* 312

АДМИНИСТРАТИВНА ПРАКСА

- 1) Из праксе Државног Савета по пореским предметима од *Анше Бојанића* 543

СУДСКА ПРАКСА

А) Из грађанског правосуђа

- 1) Без утицаја је нов Закон о адвокатима, који дозвољава уговарање награда, на уговоре о наградама пре његовог ступања, јер по § 40. старог Зак. о правозаступницима овакви уговори нису дозвољени. (Пресуда Касационог суда у Београду од 13. септембра 1935. године, Рев. 598.) од *Јована Д. Смиљанића* 30
- 2) Призивни суд дужан је рекурс, изјављен противу закључка првога суда којим се дозвољава повраћај у пређашње стање, одбацити у смислу § 620. грађ. парн. пост. пошто таквом рекурсу нема места по § 217. грађ. парн. пост. (Закључак Касационог суда у Београду од 28. маја 1935. год. Рек. 199/35.) од *Јована Д. Смиљанића* 32
- 3) У меничном поступку према пропису § 649 од. II грађ. парн. пост. рок за улагање ревизије је осам дана и исти се не може продужити. (Закључак Касационог суда у Београду од 10. септембра 1935. године Рев. 718.) од *Јована Д. Смиљанића* 34
- 4) Да ли има места давању одобрења за егзекуцију пресуда аустројских судова на правном подручју Касационог суда у Београду од *Јовице Б. Мијушковића* 37
- 5) Право на повраћај мираза стиче се фактичним престанком брачне заједнице, не чекајући на развод брака од *Др. Радоја Вукчевића* 83
- 6) Начелна одлука опште седнице Касационог суда у Београду о поступку за издавање тапија на двовласничка имања у смислу Закона о Конвенцији између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске о ликвидацији двовласничких имања, од 27. III. 1930. год. од *Тих. М. Ивановића* 84
- 7) Право уживања удове у задрузи одређује се по прописима §§ 414. и 415. грађ. зак. а не према пропису § 523. грађ. зак. — (Пресуда Касационог суда у Београду од 3. септембра 1935. год. Рев. 1118-1-35.) од *Јована Д. Смиљанића* 86
- 8) Противу закључка другостепеног суда, којим се потврђује побигнати закључак првостепеног суда по § 622. ст. I. грађ. парн. пост. није допуштен рекурс. (Закључак Касационог суда у Београду од 22. августа 1935. год. Рек. 490/35.) од *Јована Д. Смиљанића* 87
- 9) Пропис § 366. грађ. парн. пост. не искључује могућност доказивања туженика, да се право или имање дужниково није налазило код њега, и ако је рок за јављање суду протекао по § 385. грађ. суд. пост. (Закључак Касационог Суда у Београду од 4. новембра 1935. год. Рев. 773) од *Јована Д. Смиљанића* 88
- 10) Окружни уред за осигурање радника у споровима пред зборним судовима, свију степена не мора бити заступљен од стране адвоката. (Закључак Касационог Суда у Београду од 21 октобра 1935. год. Рек. 495/1/35.) од *Јована Д. Смиљанића* 89
- 11) Држава је дужна накнадити штету која произлази из уговора о лиферијацији, услед повишења цар. тарифе, од *Др. Ивана Рибара* 127

- 12) Кривичном тужбом прекида се застарелост права на накнаду штете у смислу § 945. грађ. зак. и ако је оптужени кривичном пресудом ослобођен као невин, а тужилац за накнаду штете упуђен на парницу. (Одлука опште седнице Касационог суда) од *Тих. М. Ивановића* 129
- 13) Поновљење доказа, изведених пред судом првог степена, потребно је само онда, ако призивни суд нађе, да постоје околности које доводе у сумњу истоветност утврђених чињеница на којима се заснива пресуда првог суда (Пресуда Касационог суда у Београду од 4. септембра 1935. год. Рев. 479/1/35.) од *Јована Д. Смиљанића*... .. 131
- 14) По § 576. грађ. парн. пост. странке, у призивном поступку, могу своје захтеве и приговоре оснивати само на оним чињеницама односно доказима, које су изнеле пред првим судом. (Закључак III већа Касационог суда у Београду од 12. децембра 1936. год. Рев. 1525) од *Јована Д. Смиљанића* 135
- 15) Благовременост подизања протеста због неисплате има се ценити по дану, кад је акт примђен у суду а не кад је исти предат пошти на повратан рецелис од *Тих. М. Ивановића* 177
- 16) Начелна одлука опште седнице Касационог суда о томе: да ли и после ступања на снагу Законика о поступку судском у грађанским парницама, на подручју Касационог суда у Београду, постоје општински судови и са којом надлежношћу од *Тих. М. Ивановића* 178
- 17) За расправу спорова о праву на деобу, на основу раскидног услова, надлежан је Окружни а не Срески суд. (Решење Касационог суда у Београду од 30. августа 1935. год. Р. 733/35.) од *Јована Д. Смиљанића* 182
- 18) Околност да је закључком призивног суда укинута, као ништава, пресуда првог суда, а није истовремено одбачена и тужба, не ствара разлог за рекурс из § 613. т. 2. грађ. парн. пост. (Закључак Касационог суда у Београду од 4. октобра 1935. год. Рек. 315.) од *Јована Д. Смиљанића* 182
- 19) Суд код кога се води главна парница, надлежан је да узме у поступак и тужбу главног мешача и да по истој донесе своју одлуку. (Закључак Касационог суда у Београду III веће, од 30. октобра 1935. год. Р. 820.) од *Јована Д. Смиљанића* 183
- 20) Надлежност Трговачког суда не опредељује се према способности лица за меничну обавезу, већ по томе да ли је правни посао који се тужбом тражи, трговачки посао. (Одлука II већа Касационог суда у Београду од 18. октобра 1935. год. Рек. 523.) од *Јована Д. Смиљанића* 184
- 21) Издавањем признанице адвокату, о дугу за хонорар, престаје тећи рок застарелости од годину дана предвиђен у пропису § 928. б) грађ. зак. већ се у том случају има применити општи рок застарелости из § 928. ж) грађ. зак. (Пресуда II већа Касационог суда у Београду од 23. новембра 1935. год. Рев. 1087.) од *Јована Д. Смиљанића* 184
- 22) Женидбени судови старо-католичке цркве немају право јурisdикције у брачним споровима. Одлука опште седнице Касационог суда у Београду од *Тих. М. Ивановића* 224
- 23) За форму тестамена важи правило *locus regit actum* без обзира на наређење § 5. српског Грађанског Законика од *Тих. М. Ивановића* 227
- 24) Кад призивни суд не изведе доказни поступак на усменој расправи, онда не може давати друкчију оцену доказа од оних на којима је заснована пресуда првог суда: (Закључак III. већа Касационог суда у Београду од 10. децембра 1935. год. Рев. 1497.) од *Јована Д. Смиљанића* 229
- 25) На основу записника о вештачењу извршне власти, сачињеног без законског овлашћења, не може се захтевати укњижа или предбележба, пошто исти не испуњава услове из §§ 26, 36 и 40 Зак. о земљ. књигама. (Закључак II. већа Касационог суда

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

	у Београду од 31. децембра 1935. год. Рек. 691 2) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	230
26)	Оцена доказа главних чињеница ствар је пресудног суда, која је у нераздвојној вези са слободним судијским уверењем, и иста не може бити предмет ма којег ревизијског разлога из § 579. грађ. пост. (Пресуда II. већа Касационог суда у Београду од 4. новембра 1935. год. Рев. 966) од <i>Јована Д. Смиљанића</i> ...	231
27)	У случају скинућа и престанка стечаја, по чл. 46 уредбе о заштити новчаних завода и њихових веровника, суд је дужан аналого §§ 178. и 179. стечај. закона да о томе донесе одлуку и да у исто време аналого § 161 II. стеч. зак. расправи и питања о награди управитељу масе. (Закључак III. већа Касационог суда у Београду од 27. децембра 1935. год. Рек. 882.) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	273
28)	Судско саслушање о преносу имовине, и ако преносна такса није плаћена, има правни значај преноса својине од продавца на купца. (Пресуда II. већа Касационог суда у Београду од 4. децембра 1935. год. Рев. 1333.) од <i>Јована Д. Смиљанића</i> ...	274
29)	Решења донета у ванпарничном поступку ни по ком законском пропису немају снагу извршне судске пресуде, а поравнања закључена пред неспорним судијом имају само снагу обичног уговора. (Одлука III. већа Касационог суда у Београду од 29. децембра 1935. год. Рев. 379/3 35. од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	276
30)	Задруга може постати природним путем и између самих малолетника (Одлука опште седнице Касационог суда). од <i>Тих. Ивановића</i>	357
31)	У томе, што је општински извршни орган продао ствари дужникове као покретне и ако су оне по својој намени непокретне, не може бити крајњег небрежења, да би општина била олговорна и за изгубљену добит по § 819. грађ. зак. (Одлука опште седнице Касационог суда). од <i>Тих. М. Ивановића</i> ...	359
32)	Две контрадикторне одлуке Касационог суда о тумачењу § 766. грађ. закона у погледу повраћаја мираза пре развода брака између супружника од <i>Др. Бор. Д. Пешровића</i>	360
33)	Само редован суд надлежан је да суди спор ради адвокатских трошкова и хонорара од <i>Др. Љ. Павловића</i>	362
34)	Адвокат у привизном писмену, није дужан подносити парнично пуномоћије, већ је дужан исто поднети тек у првој парничној радњи — усменој привизној расправи. (Закључак Касационог суда у Београду од 29. априла 1936. год. Рек. 162):	363
35)	По § 317. од II. ксп. и § 27. Зак. о адвокатима дозвољено је слободно уговарање о висини хонорара, без обзира да ли је уговор склопљен пре или после дате одбране, или пре или после одмерене награде од стране кривичног суда по захтеву браниоца. (Закључак II. већа Касационог суда од 13. маја 1936. год. Рев. 523 36.) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	363
36)	Неблаговремен одговор на тужбу је сметња за одређивање усмене спорне расправе по § 399. гр. п. п. те се због тога и пропис § 209 II. гр. п. п. не може применити и код рока за одговор на тужбу, пошто правне последнице пропуштања наступају без обзира да ли је поднет предлог или не. (Закључак II. већа Касационог суда од 17. децембра 1935. год. Рек. 672) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	365
37)	Ако се у току парнице појави кривично дело, суд није везан за исто, већ по § 255. грађ. парн. пост. одлучује слободно, било да се парница прекине до окончања кривичног поступка или да се иста настави пресуђењем правне ствари: (Пресуда II. већа Касационог суда у Београду од 4. децембра 1935. год. Рев. 624 3.) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	366
38)	Пропис § 649. од II. грађ. парн. пост. предвиђа специјални скраћени рок од 8 дана за изјаву правних лекова, без обзира да ли је у питању мандатни поступак или редован спор по меници. (Закључак II. већа Касационог суда од 25. фебруара 1936. год. Рек. 98). од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	368

- 39) Мењање вредности спорног предмета, у смислу § 594. од последњи грађ. пар. пост. од стране привног суда, не значи преиначење пресуде противу које би имало места ревизији. (Закључак III. већа Касационог суда у Београду од 3. децембра 1935. год. Рев. 1172/2.) од *Јована Д. Смиљанића* 369
- 40) И ако у пресуди, којом је задрузи признато право, да женском детету умрлог задругара исплати припадајући део у новцу, у смислу § 529. Грађ. зак. није одређен и рок за исплату, ипак се она мора одједном положити а не у отплатама. У противном задруга губи право на исплату. (Одлука Опште седнице Касационог суда од 30. децембра 1933. год. Бр. 8663.) од *Тихомира Ивановића* 424
- 41) Кад је потраживање пореског дужника цесијом прешло у својину другог лица, онда држава за дужну порезу нема право првенствене наплате према цесионару, ако пре извршене цесије није стекла законско право на истом потраживању. (Одлука Опште седнице Касационог суда од 16. фебруара 1934. год. Рев. Бр. 140.) од *Тих. М. Ивановића* 425
- 42) По чл. 40. Уводног зак. за грађ. парн. пост. противу коначних пресуда, донетих пре ступања на снагу новог грађ. парн. поступка, има места обнови поступка, али само по прописима досадашњих закона. (Решење Касационог суда у Београду од 21. децембра 1935. год. Рок. 814/2.) од *Јована Д. Смиљанића* 428
- 43) Пропис § 576/II, грађ. парн. пост. забрањује странкама, у привном поступку, да своје захтеве и приговоре оснивају на новим доказима: (Пресуда II. већа Касационог суда у Београду од 23. децембра 1935. год. Рев. 703/2) од *Јована Д. Смиљанића* 418
- 44) Спорно питање између наследника, о квоти наслеђа, није претходно које би се имало расправити по § 10. Зак. о ван. пост. већ главно које се има расправити у редовном спору. (Закључак II. већа Касационог суда у Београду од 1. фебруара 1936. год. Рек. 7/2.) од *Јована Д. Смиљанића* 430
- 45) Чињенице утврђене у парничним списима и пресуди првога суда не могу се од стране привног суда, по § 582. грађ. парн. пост. преиначити без допуне односно без поновљења доказа пред привним судом. (Закључак II. већа Касационог суда у Београду од 9. марта 1936. год. Рев. 1565.) од *Јована Д. Смиљанића* 431
- 46) Апелациони суд, као рекурсни, овлашћен је по § 167. стеч. зак. да улази у оцену разлога, који су руководили стечајни суд да, по § 166. стеч. зак., ускрати одобрење предложеног поравнања. (Закључак II. већа Касационог суда у Београду од 31. марта 1936. год. Рек. 166.) од *Јована Д. Смиљанића* 433
- 47) Да ли се може саобраћајном службенику узети у попис више од половине припадљивости за наплату приватно-правних потраживања? од *Др. Бор. Д. Пешировића* 544
- 48) Признаница о пријему куповне цене издата у смислу члана 32. Закона о заузимању непокретних добара за потребу грађевна железница од 1880. год. од стране лица коме је одузето имање, — нема силу тапије нити служи као доказ о својини од *Др. Бор. Д. Пешировића* 545
- 49) И ако је у уговору о осигурању предвиђена месна надлежност трговачког суда у Београду, ипак је за спорове испод 12.000.— динара а који проистичу из овог уговора, с обзиром на ступање на снагу новог грђанског парничног поступка на територији Апелационог суда у Београду, — месно надлежан Срески суд за град Београд. (Пресуда II. већа Касационог суда у Београду од 30. марта 1936. год. Рев. 198.) од *Јована Д. Смиљанића* 546
50. Пропис чл. 48. Закона о Држ. хипот. банци не даје право истој банци, да се и за свој застарели интерес наплаћају првенствено пре осталих обезбеђених поверилаца, којима је продато добро такође служило за залог, већ се за оваква њена по-

траживања има применити пропис § 928. д.) грађ. зак. (Пресуда II. већа Касационог суда у Београду од 24. фебруара 1936. год. Рев. 978/35.) од *Јована Д. Смиљанића* 549

Б) Из кривичног правосуђа:

1) Условна казна, која није издржана нити се могла издржати, по § 65. крив. зак. не долази у обзир приликом оцене питања да ли су дела извршена у поврату. (Пресуда Касационог суда у Београду од 30. маја 1934. год. Кре 394.) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	34
2) У случајевима одлагања више пута главног претреса, из разних законских разлога, а на којима су обновљене све процесне радње везане за главни претрес, предлог за гођење, може се опозвати и пре почетка последњег главног претреса. (Пресуда Касационог суда у Београду од 25. јуна 1935. г. Кре 800.) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	35
3) Утаја новца од стране старалаца пупилних маса инкриминише се као и свака утаја по одредбама општег кривичног законика, а не као дело своје врсте по члану 46. Уредбе о Убрзању рада код судских и иследних власти. (Пресуда Касационог суда у Београду од 3. децембра 1934. г. Кре. 906.) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	36
4) Право на накнаду због увреде или клевете постоји само онда, кад се докаже материјална штета која је из тих дела проишлаго од <i>Др. Радоја Вукчевића</i>	83
5) Кад овлашћено лице за предлог у току поступка умре, онда именована лица у § 87. од II к. з. морају, ако желе да наставе поступак поднети предлог у року од три месеца од дана смрти овлашћеног лица. (Пресуда Касационог суда у Београду од 23. новембра 1935. године Кре. 1465.) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	133
6) Ако суд према резултату доказног поступка, утврди постојање умишљаја или нехата потребног за примену једног прописа Кривичног законика онда се према таквом резултату по § 301 ксп. може упустити и у оцену питања, да ли услед такве кривице оптуженикове треба уништити неки правни посао (Пресуда Касационог суда у Београду од 13. септембра 1935. год. Кре 828/35) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	134
7) Према § 82 од III реч. 2 ксп. списи, код којих од доставе тече рок за правни лек, достављају се или прив. тужиоцу лично или његовом заступнику, али не једном и другом. (Решење I. већа Касационог суда у Београду од 17. јануара 1936. год. К.ж.к. 45) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	136
8) Да ли је држање и растурање страних срећака кривично дело предвиђено у општем кривичном законнику; — Поводом одлука наших судова од <i>Николе М. Трифуновића</i>	137
9) За покретање кривичног поступка због дела из § 120. Зак. о адвокатима, Адвокатска Комора није странка у смислу §§ 51 и 54 ксп., него се јавља као јавна власт, место државног тужиоца, са истим правима која има државни тужилац. (Пресуда IV већа Касационог суда у Београду од 23. новембра 1935. год. Кре 1529) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	186
10) И ако је одбрана за кривична дела из §§ 214 и 215 крив. зак. факултативна, писмена ревизија изјављена од стране оптуженика по пропису § 325. од. I. реченица 2, ксп. мора бити потписана од стране овлашћеног браниоца. (Решење I већа Касационог суда у Београду од 17. јануара 1926. год. К.ж.к. 46/35) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	187
11) У случају застарелости кривичног дела, призивни је суд, по § 408. од II. ксп. дужан по званичној дужности применити законске одредбе о застарелости, пошто је застарелост околност која укида кажњивост. (Пресуда Касационог суда у Београду од 2. новембра 1935. год. Кре 1232-1.) од <i>Јована Д. Смиљанића</i>	188

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

- 12) По 74. од II ксп. Апелациони суд је дужан да своја решења по приговорима противу оптужнице, довољно образложи и да изнесе прецизиране побуде о одбачају приговора (Пресуда I. већа Касационог суда у Београду од 20. марта 1936. год. Кре 428 од Јована Д. Смиљанића ... ..)

ПРИКАЗИ

Радомир Љ. Живковић:

1) Увод у правне науке, од Др. Ђорђа Тасића	41
Др. Видан О. Благојевић:	
1) Коментар закона о заштити ауторског права и међународних прописа од Др. Јанка Шумана	91
2) Земљишнокрњижни поступак приказан у примерима за састављање исправа, молби, луструма, решења, извршења уписа и потврда на исправама, од Драгослава Д. Машића и Тихомира Ђ. Ђоковића	92
3) Административно право Краљевине Југославије, Књига II Делатност управе, од Лазе М. Косића	142
4) Условна осуда. Историјат установе и систематско излагање материје с обзиром на југословенско и инострано законодавство, од Др. Тихомира Васиљевића	143
5) Ријешења Стола седморице и Стола седморице, оделена Б. у грађанско-правним стварима, од Браговић-Милановића	143
6) Основи приватног права, од Др. Милана Бартоша	191
7) Грађанско процесно право Краљевине Југославије, од Др. Срећка Цуље	191
8) Закон о државном саобраћајном особљу, од Др. Константина Тихомирова и Јована М. Јовановића	192
9) Основи Међународног јавног права, од Др. Милеше Новаковића	238
10) Зборник новог инвалидског законодавства, од Љубомира Хофмановића	239
11) Пред судом и законом Др. Војислава М. Вујанаца	285
12) Шеријатско брачно право, са кратким уводом у изучавање шеријатског права, од Др. Мехмеда Беговића	285
13) Историја баштинске својине у Новој Србији од краја 18 Века до 1931, од Др. Бранислава М. Недељковића	286
14) Свечани Двоброј Полиције, за мај-јуни 1936.	287
15) Поратна држава, од Слободана Јовановића	380
16) О заједничким тестаментима, од Милоша М. Јовичића	381
17) Федерализам и унитаризам, од Михаила М. Живанчевића . 382 и 443	382
18) Одбрана Алфреда Шлица, од Др. Рајка Ђермановића	382
19) Рехабилитација осуђеника, од Миливоја Р. Вељовића	383
20) La théorie de l'abus des droits en droit comparé, од Миливоја Марковића	384
21) Коментар Закона о унутрашњој управи од Др. Франје Горшића	511
22) Практична упуства за извршење Закона о држављанству од К. Х. Терацјева	512
Др. Радоје Вукчевић:	
1) Запослење странаца у Југославији од Владислава Д. Павловића	92
Борислав Т. Благојевић:	
1) Max Domergue: Étude d' ensemble sur le contrat d'adhésion, Toulouse, 1935.	240
2) André Dessens: Essai sur la notion d'équité — Toulouse, 1934 . .	386
3) Michel Blond: Le fondement de la lésion, Lille, 1935, ...	387
Др. Адам П. Лазаревић:	
1) Начела приватног-процесног права, од Др. Борислава Т. Благојевића	437
Др. Бор. Д. Петровић:	
1) Начела процесног приватног права, од Др. Борислава Т. Благојевића	439

Михаило М. Живанчевић:
 1) Федерализам и унитаризам. Осврт на приказ г. Др. В. Благојевића 444
Б. Ж. Мирковић:
 1) О неким питањима из кривичног права, од Др. Рудолфа Цистлера 509
Др. Љубомир С. Дуканац:
 1) Привреда националног социализма, од Данила Грегорића . . . 512

БЕЛЕШКЕ

1) Правилник о висини награда за адвокатске послове 94
 2) Удружење за приватно право од Др. Видана О. Благојевића . . . 94
 3) Друштво за правну философију и социологију од В. Б. 95
 4) Процес Велчева и другова 144
 5) Свима судовима 514
 6) Примена закона о средњим школама од Владимир Св. Симића 580

НЕКРОЛОГ

Др. Илија М. Јелић: Од Др. Видана О. Благојевића 291

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

46, 95, 144, 193, 241, 289, 389, 444, 515, 581

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

47, 96, 146, 194, 243, 290, 390, 447, 516, 552, 583

[НОВЕ КЊИГЕ

48, 96 (корице), 147, 196, 244, 291, 392, 448, 516, 589

СЛУЖБЕНИ ДЕО БЕОГРАДСКЕ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Записници седница Одбора Адвокатске коморе 39, 138, 139, 140, 141, 189, 190, 234, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 376, 377, 378, 379, 436, 437, 495, 496, 497, 498, 499, 537, 539, 571, 573, 574, 576, 577, 578, 579.

1. Записник скупштине Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије, одржане у Сарајеву, дне 31. маја 1936. г. у 10 сати пре подне, у просторијама Адвокатске Коморе у Сарајеву, Соколска ул. бр. 3 370

2) Извештај о раду Савеза Комора Краљевине Југославије, поднет VI редовној Годишњој Скупштини одржаној 31. маја 1936. год. у Сарајеву 375

3) Позив на VIII-у редовну скупштину Адвокатске Коморе у Београду 449

4) Извештај Одбора Адвокатске Коморе у Београду за VIII редовну годишњу скупштину на дан 25. октобра 1936. г. 450

5) Благајнички извештај 455

6) Предлог буџета за 1937. годину 459

7) Извештај дисциплинског већа 461

8) Рад на изменама и допунама Пословника Адвокатске Коморе . . . 465

9) Предлог Одбора Адвокатске Коморе у Београду за измене и допуне Пословника Коморе који се подноси VIII редовној годишњој скупштини 467

10) Саопштења 483

11) Записници VIII редовне годишње скупштине Адвокатске Коморе у Београду, одржане на дан 25. октобра 1936. и 1. новембра 1936. године 532, 537

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Леонид Таубер, проф. Универзитета — Београд.

**КРИВИЧНОПРАВНА ОДГОВОРНОСТ ОРГАНА НОВ-
ЧАНИХ ЗАВОДА ПОД ЗАШТИТОМ**

I.

За последњих 10 година у више земаља са различитих страна чују се ауторитативни гласови који траже повећање одговорности органа акционарских друштава, а нарочито банака за штету, која буде њиховом кривицом проузрокована акционарима, улагачима и другим интересентима. Тражи се не само појачање цивилне, него и кривичне одговорности где она већ постоји, па и криминализиција низа нових деликата. И заиста, прописи кривичних законика који предвиђају извесна дела против имовинских интереса нису дорасли савременим компликованим приликама економског живота. Уколико је организација привредног пословања постајала сложенија, утолико су и начини напада на туђу имовину постајали вештији и компликованији. Као што су технички проналасци бивали искоришћавани не само од лојалних људи, него и од злочинаца (обијање челичних сефова, служење опојним дрогама итд.), тако и савршенија организација привредних предузећа бивала је искоришћавана не само за повећање и усавршавање производње, него и за неоправдано обogaћење препредених људи на рачун недовољно опрезних или невештих.

Повећање криминалитета, који већином није могла спречити и сувише ретка мрежа кривичних закона, нарочито се запажа у оквиру рада акционарских друштава, а специјално новчаних завода. Управљачима ових предузећа поверени су имсвински интереси многобројних људи као што су акционари, улагачи и други повериоци. Контрола њиховог рада, и поред многобројних законских прописа, у пракси је врло тешка, јер изискује велику стручну спрему којом не располаже већина интересената. Обично они сазнају за неправилан њихов рад само тада кад је већ доцкан: штета не може да се спречи, она је ту. Превентивне мере нису могле да се примене, остаје само репресија.

Али у овом погледу скорашње право, као и право које сада важи, пуно је празнина или није довољно за енергичну репресију. Стога су потпуно разумљиви захтеви који су били изнесени и код нас на VII Конгресу Југословенских правника 1927 г. да репресија сличних деликата буде појачана и поштрена.

Многобројне злоупотребе органа акционарских друштава и банака, по својој природи, су злоупотребе поверења (*abus de confiance*) нарочите врсте. Али кривични су кодекси, стварајући овај појам, полазили од много једноставнијих случајева те имали у виду односе између сопственика или држаоца извесних ствари или исправа и лица којима су исте предане на чување, или под кирију, или на управљање у својству пуномоћника, и претпостављали да ова лица те ствари или хартије присвоје или потроше (упор. чл. 408 француског *Code Pénal*). Законци су увели такођер одредбе о кажњавању лица која, заступајући туђе имовинске интересе или старајући се о туђем имању, намерно злоупотребе дата им овлашћења или иначе, у намери да оштете интересе или имање својих властодаваца, не испуне своју дужност (упор. § 369 нашег К. З.).

Али ове законске формуле, и поред своје мање или веће еластичности, нису могле ни издалека задовољити потребе за репресијом код акционарских друштава и банака. Стога већ приликом издања појединих закона о акционарским друштвима биле су доношене, у оквиру тих закона, нове казнене одредбе, (упор. чл. 99—101 српског З.А.Д. од 1896 г. и §§ 445—451 Нацрта трговачког законика за Краљевину Југославију), а после рата у неким државама били су донети специјални закони о банкама који садрже и одредбе о кривичној одговорности њихових органа.¹⁾ Код нас се питање повећања одговорности органа акционарских друштава, претежно у вези са заштитом улагача, почело да третира од 1926 г. Оно је било чак постављено на дневни ред Конгреса правника одржаног у Сарајеву 23—25 септембра 1927 г.²⁾

И заиста, одговорност управних органа банака утолико је важнија, што њихов неправилан рад оштећује не само акционаре и обичне повериоце, него и улагаче, дакле неповољно утиче на народну штедњу и на јавни кредит. Али и поред све своје важности ово питање није добило код нас ни досад законодавно решење. Стога је разумљиво и потпуно оправдано да је скорашњи VII Конгрес правника Краљевине Југославије поново опсежно расправљао ово питање па је усвојио ову резолуцију: „Спровести најхитнију унификацију акцијског права на основу постојећег пројекта, у којем се кривичне санкције за органе новчаних завода имају поштриити. По истим принципима изградити и Закон о јавним штедионицама. Код свих ових дела, према њиховој природи, инкриминисати нехат и покушај“.

Досад питање специјалне одговорности управних органа банчаних било је код нас решено само делимично и привремено у вези са проблемом заштите новчаних завода који су, услед кризе банкарства у другим земљама, заштите и раздужења земљорадника, уопште неповољних економских прилика у земљи и — last

¹⁾ На пр. чехословачки Закон од 10 октобра 1924 год „*betreffend die Einlagebücher, die Aktienbanken und die Revision der Bankinstitute*“, немачки Закон о кредиту од 5 децембра 1934 г. (нарочито §§ 46—50).

²⁾ В. реферат проф. Милана Шкерља и кореферат Мирослава Вранића о заштити улагача и одговорности управних органа диоичких друштава, а такођер реферате др. В. Бајкића и др. М. Недељковића.

not least — грешака и злоупотреба својих управљача, дошли у немогућност да удовоље својим обавезама. Дакле уредба са законском снагом о заштити новчаних завода и њихових веровника (У.З.Н.З.) од 22. новембра 1933 г. прерађена Уредбом истог имена од 23 новембра 1934 г. остаје код нас једини меродавни извор права за горе наведене проблеме.

II.

На првом месту између кривичноправних прописа У. З. Н. З. треба навести чл. 54. према коме се кажњавају као преступи новчано до 200.000 динара дела извесних органа новчаног завода који су проузроковали за завод губитке те исти не може редовно одговарати својим обавезама. Учиниоци таквих преступа могу да буду чланови управног или надзорног одбора или којег другог управног органа, ликвидатори, управљајући чиновници, заступници и комесари новчаних завода. Радња је оцртана врло широко, јер биће кривичног дела сачињава свако умишљено дело или пропуштање, скопчано са повредом дужности, ако исто проузрокује, само по себи или у вези са другим губицима, губитке услед којих завод не може редовно одговарати својим обавезама према веровницима. Дакле, за постојање овог дела треба: 1) да кривац буде један од наведених органа односно функционера новчаног завода, 2) да он умишљајем повреди коју своју дужност, 3) да та повреда проузрокује губитке и 4) да ти губици, сами по себи или заједно са другим губицима, изазову обустављање плаћања од стране завода.

Закон не набраја дужности чија се повреда, ако повлачи за собом наведене последице, кажњава по овом члану Уредбе. Према томе умишљена повреда *сваке дужности*, ако одговара горњим условима, може да буде кажњена као преступ из чл. 54 У.З.Н.З. Али треба да та повреда буде један од узрока губитака због којих је завод дошао у немогућност да редовно одговара својим обавезама. Ова је немогућност *објективни услов (обележје) кажњивости* а не само *претеринтенционална последица³* повреде дужности (упор. § 17 К. З.). Исто важи и за губитке, које је проузроковала повреда дужности. Стога умишљај обухвата само дело (commisio) или пропуштање (omissio), које сачињава повреду дужности, а не и њихове евентуалне последице.

Ако би постојала намера горе наведених лица да оштете новчани завод, то би престављало теже дело, наиме злоупотребу поверења из § 369 ст. 1—К. З. А ако би чак постојала намера да новчани завод не плати своје дугове а тај би завод заиста пао под стечај, то би могло да буде чак и дело лажног банкротства, за које би одговарали наведени органи банчини (§ 344 ст. I. К. З. у вези са § 356 К. З.).

Ако упоредимо органе и функционере који могу одговарати

³ Термин који је прихваћен у „Систему целокупног кривичног права“ Доленца и Маклецова (в. стр. 70).

за лажно банкротство са онима који одговарају по чл. 54 У.З.Н.З. нећемо наћи знатну разлику. § 356 помиње поред органа акционарских друштава, удружења или задруга — директоре и прокуристе, док чл. 54 даје мање прецизну, али за то еластичну формулу „управљајући чиновник“ и „заступник“, тј. подразумева и оне намештенике који самостално одлучују о извесним банчиним пословима, односно којима је поверено вођење ових послова или појединих грана или подружнице новчаног завода, без обзира на службене називе, као што су директор, прокуриса, диригент, диспонент, репрезентант итд. (чл. 61).

Поред тога чл. 54 помиње и комесара новчаног завода кога, ради сталне контроле, може поставити код дотичног завода Министар трговине и индустрије.

Тако исто и објективни услов кажњивости друкчије је формулисан у § 344 К. З., а друкчије у чл. 54 У.З.Н.З. У првом случају нема кривичног дела, ако се над имовином дужника (акционарског друштва итд.) не отвори стечај из других разлога него због немања имовине за подмирење трошкова масе (§ 353 К. З.) или му се не одобри ванстечајна ликвидација која се у овом погледу изједначаје са отварањем стечаја (чл. 60 У.З.Н.З.)

У другом случају, постоји биће кривичног дела само ако се новчани завод користи уредбом о заштити новчаних завода. У свима овим случајевима постоји немогућност да завод редовно одговара својим обавезама, као што то и тражи чл. 54 У.З.Н.З.

III.

Други је преступ горе наведених лица предвиђен чл. 55 У.З.Н.З. и кажњава се новчано до 100.000 динара. Овај се преступ састоји у *кривом приказивању имовног стања завода*, који се користи или хоће да се користи Уредбом (чл. 59 ст. 1). Због стилизације чл. 59 може на први поглед да буде двојбе да ли се може примењивати казна из чл. 55 на случај кад је криво приказивање имовног стања завода претходило одобрењу за одлагање плаћања, санацију или ванстечајну ликвидацију, јер Уредба вели, да ће се за ово дело учинилац казнити „ако се односи на новчани завод који се је користио овом Уредбом“. Шта ће да буде, ако молба заинтересованих лица о одобрењу одлагања плаћања (којој су приложена документа, која криво приказују имовно стање завода) буде одбијена? — Мислимо да ипак може да се примени казна из чл. 55, јер, на пр., члан управног одбора који састави лажни извештај или други документ приликом подношења молбе о одобрењу одлагања плаћања, исто толико је крив, као и члан управног одбора који исто учини после одобрења одлагања плаћања (на пр., приликом прављења распореда новца за подмирење старих потраживања у идућем тромесечју — чл. 20 ст. 1). То се може помирити са стилизацијом чл. 59 само на тај начин ако се протумачи да *коришћење Уредбом* за новчани завод постоји не од тренутка одобрења одлагања плаћања итд., него од *тренутка подношења молбе* о примени ових или оних прописа Уредбе.

Дело се састоји у *кривом приказивању* имовног стања завода или *прећушању* или *изопачењу* чињеница, које су важне за просуђење тога стања, у записницима о седницама, у поднесцима власти, у извештајима о прегледу (у овом случају као кривци јављају се вршиоци прегледа — упор. чл. 7 ст. 1), у извештајима о пословима завода, у позивима за уписивање деоница или у другим саопштењима и позивима. Ово криво приказивање односно прећутање или изопачење чињеница мора да буде *умишљено*: нехат (или кулпа) није довољна. Наведено дело личи на интелектуално фалсификовање исправе, предвиђено у § 397 К. З. Само дело из § 397 односи се на фалсификовање извесних јавних исправа на наведени начин од стране државних службеника,⁴⁾ док члан 55 обухвата интелектуално фалсификовање извесних приватних исправа од стране органа банчиних. Средину између ова два дела заузимају лажни извештаји итд. поднети од стране *комесара* или *прегледача* одређених Министром трговине и индустрије (чл. 7). Пошто према § 14 т. 3 К. З. државним службеником сматра се и лице које врши по законском овлашћењу какву трајну или *привремену јавну службу*, могао би да се на дела комесара прегледача примени § 397 К. З., али за то треба да исправа која садржава криво приказивање имовног стања новчаног завода буде заиста „службени спис, записник (службени) или исправа (службена)“.

IV.

Чл. 56 прописује новчану казну до 50.000 дин. за сваког ко ма на какав начин умишљајем омета, отежава или спречава извршење прегледа новчаног завода на основу У.З.Н.З. Овај се преглед врши да би се утврдило право имовно стање завода који тражи одобрење одлагања плаћања, санације или ванстечајне ликвидације (чл. 1 и 4). Пошто су чланови управног и надзорног одбора као и директори и остали намештеници дужни ставити на расположење прегледачима књиге, преписке, документа и сав остали материјал, потребан за преглед завода (чл. 8), ова лица у првом реду могу да буду крива за дело из чл. 56. Али општа формула чл. 56 („ко ма на какав начин“) обухвата и случајеве кад исто уради и које друго лице, на пр., вратар завода склони нека документа потребна за преглед. Овај преступ има сличности са преступом из § 23 Уредбе о картелима.⁵⁾ Дело из чл. 56 У.З.Н.З. прелази у теже дело из § 127 К. З., ако лице, које врши преглед по налогу Министра трговине и индустрије (а које мора да се сматра на основу § 14 т. 3 К. З. за државног службеника) буде спречено силом или претњом да ће се употребити сила, у вршењу прегледа.

⁴⁾ Упор. Чубински „О тако зван. интелектуалном фалсификату“ Полиција бр. 17—19, 1935, г.

⁵⁾ В. Ј. Таубер „Преступи по Уредби о картелима“, Полиција 1935 г. бр. 19—20 стр. 948.

V.

Чл. 57 предвиђа повреду пословне тајне од стране члана управног или надзорног одбора, ликвидатора, управљајућег чиновника или намештеника у којем другом положају, од заступника, комесара или вршиоца прегледа завода. За биће овог преступа треба да учинилац сазна о приликама завода оно што би по својој природи требало да остане пословна тајна па то саопшти трећим лицима или се с тим неовлашћено служи.

Са овим преступом донекле је сличан иступ из § 19 Уредбе о картелима, који сачињава издавање другим предузећима од стране лица, којима је било поверено вршење испитног поступка по §§ 9 и 10 У. К., пословне или техничке тајне коју су сазнали том приликом односно коришћење таквом тајном. Исто важи и за преступ из § 14 ст. 2 т. в. Закона о сузбијању нелојалне утакмице.

Само, ма да између ових кривичних дела нема битне разлике, законодавац није водио довољно рачуна о њиховој сличности. Док се преступ из чл. 57 У.З.Н.З. гони по званичној дужности, спада у надлежност редовних судова и кажњава новчано до 50.000 дин., а у случају да је заиста настала штета за завод — до 200.000 дин. и затвором до две године, преступ из § 14 З.С.Н.У. гони се само по приватној тужби пред редовним судом и кажњава новчано до 50.000 дин. или затвором до 1 годину дана или обема казнама заједно, а иступ из § 19 У. К. спада у надлежност општинских управних власти првога степена, гони се по званичној дужности и кажњава се новчано до 100.000 дин. или затвором од 8 дана до 3 месеца, односно, кад постоји дело из § 19 т. 2., до 100.000 дин. новчано и затвором од 14 дана до 6 месеца.

Нема сумње да ће ове разлике у поступку и кажњавању сличних дела нестати чим дође до кодификације дотичних прописа која ће пружити законодавцу већу прегледност целог градива и омогућити одржавање сразмерности у кажњавању сличних дела.

Са горе наведеним прописима посебних закона треба још упоредити и § 401 К. З. који предвиђа саопштење без допуштења надлежне власти тајне коју је државни службеник сазнао у служби.

VI.

Уопште, ако упоредимо кривичне санкције одређене за наведена дела Уредбом о заштити новчаних завода са санкцијама предвиђеним Уредбом о картелима, нашу ће пажњу привући велике разлике у погледу строгости казни. Док У.З.Н.З. за сва горе набројана дела (осим издавања пословне тајне) прописује само новчане казне максимум до 200.000 дин. У. К. кажњава предвиђена у истој дела не само новчано (и то до 1.000.000 дин.) него и затвором до 1 године. Ова разлика нарочито пада у очи код намерног назначења нетачних података у пријавама, извештајима итд. поднетим властима. Док се код картела таква дела кажњавају новчано до 250.000 дин. и затвором до 6 месеци (§ 21), код новчаних завода истоветна дела повлаче за собом само нов-

дану казну до 100.000 дин. Не може се бранити претпоставка да су сличне злоупотребе код картела много опасније по друштвене и приватне интересе, него код новчаних завода који уживају заштиту по Уредби. Баш обратно, злоупотребе, које би се појавиле код једног великог новчаног завода, који има милијарду улога на штедњу, стотину милиона акцијског капитала итд. доводећи у питање овако замашне капитале и упропашћујући привредну егзистенцију свих својих многобројних акционара, улагача, поверилаца, службеника и т. сл., изазивају много јачи потрес у народној привреди, него подизање цена од стране којег картела шећера, квасца, цемента или другог производа.

Изгледа, слично је мишљење прихватио и VII Конгрес правника Краљевине Југославије, кад је донео резолуцију о поштравању кривичних санкција за органе новчаних завода, без обзира да ли су под заштитом или нису, које су предвиђене у Нацрту трговачког законика за Краљевину Југославију (партија о акционарским друштвима §§ 445—451) и које су већ по Нацрту — строги затвор и новчана казна до 500.000 дин. Објашњење ове разлике у строгости санкција треба тражити у тој чињеници што се од 1933 г., кад је била издана прва Уредба о заштити новчаних завода, па до августа 1934 г., кад је изашла Уредба о картелима поглед и друштва и правника, и законодавца на слична дела нагло променио: строгост санкција је постала гесло јавног мњења те су каснији прописи доносили оштрије санкције.

Према горе наведеном само кодификацијом кривично-правних наређења која се налазе у многобројним законима и Уредбама последњег времена може се постићи прегледност свих ових прописа, разграничење појединих преступа и иступа и кажњавање ових дела сразмерно њиховој важности и штетности по јавне и приватне интересе, према јединственом критерију, који буде прихватио законодавац приликом кодификације.

Др. Риналд Чулић, адвокат — Београд.

О НЕДОПУСТИВОСТИ ПРИПРЕМНИХ ПОДНЕСАКА У ГРАЂАНСКИМ ПАРНИЦАМА ПОСЛЕ ПОЧЕТКА УСМЕНЕ СПОРНЕ РАСПРАВЕ

Примећено је, да странке у грађанским парницама код првостепених зборних судова подnose посебне припремне поднеске и после почетка усмене спорне расправе т. ј. у времену између појединих рочишта одређених за усмену спорну расправу, и да судови такве поднеске примају и противној страни достављају.

Налазимо, да ово не одговара закону.

Посебни припремни поднесци су средство за међусобно општење парничара уз асистенцију парничног суда, а имају за циљ да *припреме* усмену спорну расправу. Помоћу ових поднесака странке саопштавају једна другој све оне чињенице, доказе и предлоге, који нису већ садржани у тужби или у одговору на

тужбу, а које намеравају изнети на усменој спорној расправи. С обзиром на овај *припремни* карактер поменутих поднесака, пропис § 353 г. п. п. наређује, да ово међусобно писмено општење парничара преко суда може следовати само у времену „између одређивања и *почетка* расправе“ т. ј. усмене спорне расправе. Чим је усмена спорна расправа *ошиочела*, престаје свака *припремна* радња а тиме и међусобно писмено општење парничара преко суда, пошто се од тога момента процесна грађа износи искључиво усмено на самој расправи.

Усмена спорна расправа *почима* „оглашавањем правне ствари“, која се по тужби има расправити — § 241 у в. § 197 г. п. п., и траје све дотле док се не изрече да је закључена — § 257, став 2 г. п. п. Према томе, она претставља *једну целину*, т. ј. она је *једна* од почетка до краја. Ако се усмена спорна расправа на једном рочишту не може закључити, она се *прекида* и *наставља* на ново одређеним рочиштима, али тако да свако ново рочиште није ништа друго него *наставак* већ отпочете усмене спорне расправе — § 202 на крају, у в. § 200, став 2 г. п. п. Свака промена у саставу суда, пред којим је *ошиочета* усмена спорна расправа, изазива потребу, да се ова расправа „изнова“ проведе — § 508, став 2 г. п. п.

Из ових законских одредаба јасно следује *јединство* усмене спорне расправе. Према томе, усмена спорна расправа може само *једанпут* отпочети, а не више пута т. ј. не приликом сваког рочишта, које се одређује за *наставак* исте. Кад је тако, онда је јасно и логично, да је законодавац, употребљавајући у § 353 г. п. п. израз „*почетак* расправе“ као крајњи рок за измену писмених саопштења између парничара уз асистенцију суда, имао у виду само и искључиво *почетак* оног рочишта, на коме *почима* усмена спорна расправа по главној ствари.

Мора се признати, да је законодавац при стилизовању одредбе § 353 г. п. п. могао бити прецизнији, јер израз „*почетак* расправе“, сам по себи, може дати повода схваћању, да се односи на почетак сваког појединог рочишта, пошто се на рочиштима стварно *расправља*. Али, када се има у виду, да се овај § 353 г. п. п. налази у одељку грађанског судског поступка, који говори о усменој спорној расправи, и када се овај пропис доведе у везу са осталим горе поменутих одредбама грађанског судског поступка, које усмену спорну расправу означају као *једну целину*, онда не може бити никакве сумње о томе: да се под изразом „*почетак* расправе“ у § 353 г. п. п. има разумети почетак усмене спорне расправе, а не почетак сваког појединог рочишта одређеног за ову расправу.

Ту исту недовољну стилизацију садржи и § 258 аустр. г. п. п., који је од речи до речи реципиран у § 353 југ. г. п. п. Разни познати коментатори аустријског грађанског парничног поступка а исто тако и многи аустријски судови, држећи се буквално законског израза „*почетак* расправе“, тумачили су такође ову одредбу у смислу: да, ако се усмена спорна расправа не сврши на једном рочишту, странке могу преко суда међусобно изменити *припремне* поднеске и у времену између појединих рочишта одређених:

за усмену расправу. То је дало повода Врховном Суду у Бечу да донесе начелну одлуку од 27 марта 1917 године Јуд. 248, која је објављена у *Новаковој* збирци одлука Бечког Врховног Суда под XVIII, 1755, а којом се скреће пажња аустријским судовима на то: да је подношење посебних припремних поднесака дозвољено само у времену, које је одређено прописом § 258 аустр. г. п. п. (§ 353 југ. г. п. п.) и да се доцније поднети припремни поднесци, *нарочито између појединих рочишта усмене спорне расправе*, имају вратити странци као законом недопустиви. На ову начелну одлуку Бечког Врховног Суда указује и Наредба Аустријског Министарства Правде од 17 марта 1920 године, која износи разне неправилности у примени грађанског судског поступка од стране аустријских судова.

Питање благовремености а тиме и допустивости посебних припремних поднесака има своју практичну важност с обзиром на допустивост нових чињеничких навода и доказних средстава у грађанском спору. Додуше, по § 243 г. п. п. странке могу све до *закључења* усмене спорне расправе усмено износити нова чињенична тврђења и нова доказна средства, али, по том истом законском пропису, суд може да те нове наводе и доказе одбије, ако стекне уверење да се исти подносе у намери одуговлачења спора. Међутим, таквој опасности не излаже се странка, која у *благовремено* поднетом припремном поднеску унапред означи нове чињенице и доказе, које намерава изнети на усменој спорној расправи.

Логична је последица § 353 г. п. п., да странка не сме да чека на сам почетак усмене спорне расправе, па да поднесе припремни поднесак, већ га мора за толико времена раније поднети, колико је потребно да га суд може доставити противној страни и да га ова може примити пре почетка усмене расправе. У противном, и такав поднесак има се сматрати неблаговремен, јер је он промашио циљ, коме је по § 353 г. п. п. намењен, т. ј. да противна страна *сазна* његову садржину пре почетка усмене спорне расправе.

Дакле, странке могу се користити посебним припремним поднесцима за узајамно саопштавање нових чињеничних тврђења, доказа и предлога, али то само у времену између одређивања и почетка оног рочишта, на коме почима усмена спорна расправа по главној ствари, док све доцније поднете припремне поднеске нарочито између појединих рочишта одређених за усмену спорну расправу, парнични суд има да врати странци, која их је поднела, са напоменом да су недопустиви, сходно § 184 г. п. п. Ако то суд не учини, противна странка има право, да изјави замерку у смислу § 260 г. п. п., јер је повређен пропис, којим се уређује поступак.

Драг. Кнежевић, судија Апелационог суда — Београд.

ОБАВЕЗА СВЕДОЧЕЊА У ГРАЂАНСКИМ ПАРНИЦАМА

Право је јасно подељено у две велике гране: *јавно* и *приватно*. Прво регулише обавезе између појединаца и заједнице. Друга група права обухвата и нормира међусобне односе појединаца.

Јавно право за разлику од приватног, води рачуна у првом реду о заједници. Закони овога права предвиђају права друштва према појединцима као и обавезе ових према целини. Свака организована друштвена заједница има за циљ да се одржи. Штитећи основна начела свога битисања, она предвиђа све потребне мере и за свој опстанак. Даље, само пак одржање друштва треба редовно — нормално, без великих потреса и на сигурној подлози да тече. У том циљу друштво нормира своја права и установљава санкције за остварење ових. Права друштва су на појединцима — члановима заједнице и добрима, које обухвата његова територијална власт. Од појединаца се у првом реду тражи вршење извесних дужности према целини. У накнаду за то, они имају права заштите и помоћи.

Кривични закон, штитећи основе данашњег друштвеног уређења: живот, имовину слободу и част као и установу државе и њене прерогативе — угрожава казном прекршаје противу односних одредаба. Ту друштво дела по дужности, средством својих органа. У главном, осим извесних изузетака, повређени или оштећени не долази у обзир у погледу гоњења и примене казне на кривце. Може се рећи, и тиме објаснити напред речено, да ако држава гони убицу или крадљивца без обзира на постојање захтева за гоњење од стране појединца, то она чини у циљу заштите поретка и реда који влада. Овај пак, подразумева забрану убиства и крађе. За успех истраге, ислеђења па према томе и пресуде, сви су појединци дужни да суделују. Не да би се обештетио покрађени појединац, већ да би се одржала воља заједнице, да је, у нашем примеру, крађа недозвољена радња. Из оваквог схватања и чланови заједнице имају несумњиво користи. Претпоставља се, да и они желе да живот и имање, као и остала заштићена добра, буду на овај начин чувана.

Ван домена закона који уређују односе заједнице према појединцима и о чијем се поштовању и извршењу стара само друштво — постоји читав низ закона који регулишу односе између појединаца.

И они су израз средине и садрже у себи заштиту основних друштвених начела у колико се односе на појединце. Но за разлику од првих — њих је друштвена заједница са дејством свију нас, прописала и начинила у њима објективно право појединаца једних према другим. У овим законима, она нам је нормирала, држећи се основних начела друштвеног уређења и правиче, каква права и дужности проистичу за интересована лица, ако се у одређеним односима нађу. Даље, изјавила је, да ће се и та права

појединаца поштовати и штитити од друштва. Но за разлику од првих, на појединцима је, да своја права траже. Заједница пак, путем својих права остварује их. Овде друштво дакле даје само сарадњу појединцу, кад је он захтева.¹⁾

Нас у овом напису интересује приватно право. Управо формални закон овога права: Грађански парнични поступак, који појединим својим одредбама узима карактер јавно правног закона.

И ранији Законик о поступку судском у грађанским парницама од 1865 године за Краљевину Србију предвиђао је *дужност сведочења у грађанским парницама*. Та је дужност нормирана у § 208. Ова обавеза сведочења била је ублажена одредбом §-а 255, по којој је сведок могао и несведочити или незаклети се, под условом да накнади парничару трошкове и штету, ако би овај због тога парницу изгубио. Штета је пак износила онолико, колико је парничар изгубио тиме што сведок није хтео да сведочи.

Нови законодавац од 1929 године, ове мере за приморавање сведока да сведочи поштрава. Тако, у § 422 вели, да у сваком случају, кад сведок неоправдано ускраћује сведочење, одговара странкама за штету, коју је проузроковао тиме, што је осујетио или одуговлачио доказивање. Даље, према § 429 одговара за штету коју је странкама проузроковао и „непослушни“ сведок, што је својом кривњом осујетио или одуговлачио доказивање. Но осим овога, сведок који неоправдано ускраћује сведочење или неће да положи заклетву може се *принудити* на сведочење новчаном казном до 10.000 динара. А ако то не помаже и *притвором*. Истина притвор не може трајати дуже од шест недеља.

Сведок пак, који неоправдано изостане од рочишта, на које је био позван да сведочи — одговара за трошкове, које је проузроковао недолажењем, а може бити кажњен због нарушења реда. Градација у кажњавању иде дотле да ће „непослушни“ сведок бити доведен *силом* у суд да сведочи. Иста невоља чека и „непослушног“ вештака. — § 450 грађ. поступка²⁾.

1. Као оправдање ових мера истиче се *солидарност*, која треба да постоји међу грађанима. Сви су дужни да једни друге припомажу. Ако је добро једног угрожено, сусед или случајни пролазник дужан је да му укаже помоћ. Овде би се та помоћ огледала у томе, што је такво лице не само позвано већ и обавезно да о свим чињеницима у вези са спорним предметом а њему су познате и које могу користити странци у једном грађанском спору, за остварење свога приватног права — јавно у суду посведочи. Сматра ли грађанин, да не може сведочити, он је дужан да наведе суду разлоге. Ако их овај не уважи, према њему

¹⁾ Шта ће све уни у законе јавно правног карактера, зависи поглавито од тога *шта* и *како* жели да се заштити у интересу целине. Претпоставка је, да одређује народ, то јест већина овога преко својих претставника. Но дешава се, да ову бригу за одржање јавног поретка какав се у даном моменту жели — одређује једна снажна мањина или један човек. У том случају, он одлучује за цео народ и ствара законе којима се штите јавне и приватне тековине.

²⁾ И у ранијем ср. Г. суд. пост. од 1865 год. у § 239 за непослушност сведока предвиђено је насилно довођење у суд ради сведочења.

се већ другојачије поступа. Наиме, наређује му се да сведочи и да се евентуално закуне на свој исказ. Не успе ли се и са тим — сведок се кажњава новчаном казном а потом и притвором. Другим речима, нисмо само дужни да будемо солидарни већ нам се то под претњом казне и силе наређује.

Да ли није, овако радећи, законодавац отишао сувише далеко? Да би заштитио један принцип — *солидарност*, који (баш не иде руку под руку са начелом индивидуалности и приватне својине, којима су прожети данашњи позитивни закони — није ли законодавац пренебрегао или бар осетно повредио други један принцип који је основа данашњег поретка: *личну слободу*?

Разумемо дужност и обавезу грађана не само да поштују већ и потпомажу јавни поредак. Оправдана је обавеза грађана да служе војску и плаћају порез. Да се покоравају наредбама власти ради потреба извлашћа, опште безбедности, цензуре, претреса стана. Најзад грађани се морају повиновати наредбама надлежних судских и истражних власти ако су у питању гоњења противу прекршитеља кривичног закона. Све те мере налазе своје оправдање у законима који су јавно правног карактера. Пречи је општи интерес од приватног. Закон штити у пуној мери извесна добра која су основа поретка. Па ипак, постоји једна граница када једно добро, један правни интерес — престаје бити заштићаван законима јавно-правног карактера. Напротив, када сви ти интереси и односи између људи бивају регулисани законима приватно-правне природе.

Основни закон приватног права је Општи грађански законик. Он регулише приватно правне односе између људи. Објективно право, формулисано у овоме законнику појединац може остварити на нарочито прописани начин. Формални закон за Општи грађански законик је Грађанско судски поступак. У материјалном закону речено нам је, који су наши приватно правни односи дозвољени а који не; која се стања сматрају за правна и као таква производе правне последице а која не. Једном речју, у њему је санкционисано наше објективно право за све наше приватно правне односе, статусе, стања, права и т. д. Но на самом почетку (§ 22 срп. гр. зак.) речено је, да од нас зависи, хоћемо ли или не, једно овим законом признато нам право, употребити или не. Доследно овом начелу, појединац може, на законом прописан начин (што је дошло као последица реда, бржег остварења објективног права а и искуства законодавчевог, да се целисходније и правичније поведени спор оконча) жељено право да оствари добијањем судске одлуке и даље, извршењем исте интервенцијом позватих државних органа. *Од странке дакле, зависи покретање спора.* Значи, ако појединац жели, да му се једно његово приватно право призна у односу на извесна лица, онда може за ту своју ствар да стави у покрет судску власт и наравно и противника. Шта више, и трећа лица којих се то његово право може и да не тиче.

Шта из овога произилази? Правило је, да се у приватно правним споровима докази по дужности не прибављају. Власт интервенише једино кад се оригиналне исправе налазе код њих.

Међутим и овде у нашем случају, закон даје једно моћно средство парничној странци у прибирању доказа: притвор сведока који одриче да сведочи.

Још нешто, ако је добро појединца у јавно правном смислу повређено онда је према напред реченом разумљиво, да се по дужности интервенише и да су како органи државне власти тако и појединци дужни да суделују у правилном доношењу санкција према прекршнику јавно правне норме. Али, ако је добро повређено у приватно правном смислу онда се оштећеноме даје право, не само на захтев за интервенцију власти ради заштите угроженог му приватно правног добра, већ му се даје овлашћење да се за успех свога захтева послужи повредом туђег права: личне слободе. Повређени појединац у приватно правном смислу може и не повести спор за заштиту свога права. Но ако га поведе, може да захтева узнемиравање других незаинтересованих лица. Шта више, то треће лице можда би — будући у истоветном положају као повређени појединац — одустало уопште од покретања поступка противу одговарајућег туженика. Но овде, оно мора за заштиту туђег интереса да ремети уживање своје личне слободе.

II. Овакве мере, као што напред рекосмо, правдају се *солидарношћу*, која треба да постоји међу грађанима. Она се не намеће само у јавно правним већ и у приватно правним односима. Упитајмо се, чему то? Солидарност као етички елеменат није сама себи циљ. Она је средство за остварење нечега. За заштиту извесног општег интереса. Међутим разматрајући овако постављено питање, долазимо до следећих констатација.

Појмимо за законодавчевом идејом. Данашњи поредак штити појединцу својину, живот, личну слободу и част — но под условом, да се мора покоравати мерама власти, које налаже одржање општег поретка. Свака насилна повреда живота, тела, својине и т. д., као што смо, раније казали, није само ствар појединца него и друштва. Оно по дужности интервенише. Изван овога, ако појединац сматра да му је извесно његово приватно-правно добро повређено, може се обратити државним органима и тражити заштиту. Но за разлику од првог случаја он овде мора и да докаже оно што наводи. И он и противник труде се да убеди суд у своје наводе и приговоре. Успех спора од овога у главном и зависи. Но грађанима се даје овлашћење, баш и за ове случајеве, да се послуже опажањем другог незаинтересованог грађанина за успех своје тужбе. Овде сада долазе у сукоб две тековине модерног друштва: приватна својина и лична слобода. Приватна својина у најширем смислу речи, јер подлога једног грађанског спора је у главном имовинско-материјална корист. У реду је да и приватна својина и лична слобода падају пред општим интересима. Међутим из овог излагања видимо, да лична слобода појединца пада пред приватно-правним интересима, израженим било као својина добара, својина права, накнада штете било као признање статуса или односа у циљу личне користи. И ту сада законодавац, зарад остварења овога циља, незаинте-

ресованом појединцу налаже дужност солидарности на уштрб његове личне слободе.

Доследно закључујући, законодавац штити својину не само кад је она повређена у јавно правном смислу већ увек. Значи, основа поретка је приватна својина. Пре личне слободе. Ма да људи стварају вредности ипак, када оне постану власништво једнога лица оно је јаче и од његовог ствараоца. Овако расчлањено питање чини, да разумемо побуде законодавца, које на први поглед изгледају у противности са општом поделом права на јавно и приватно, као и последице које из тога произилазе.

Осим наведене констатације, намеће се и овај закључак: да солидарност којом се објашњавају наведене законске мере није врлина, није етички елеменат будући да не зависи од нас, да ли ћемо је извршити или не. Према томе, дужност сведочења у грађанским споровима не долази као последица солидарности већ као мера за заштиту приватне својине.

Следујући низу идеја као и последњем закључку, онда се супротности које се принудним мерама о сведочењу у грађанским парницама по нама, појављују између схватања и значаја јавног и приватног права — могу изгладити на тај начин, што се има узети, са једном натегнутом логиком, да је и приватна својина *ошће добро* — основа друштва, која се свуда и изузетно од осталих тековина данашњег друштвеног уређења — мора свагда да штити. Једна врста светиње, која свуда и на сваком месту, без обзира на вредност, ужива пуну заштиту закона. Својина пре свега. Једино је друштвена заједница — држава јача од ње.

III Поред солидарности постоје и други етички елементи потребни за успешнији и сношљивији живот. Примера ради да наведемо: поштење, милосрђе. О *поштењу* законодавац истина води рачуна. Но више обраћа пажњу на спољну форму, на начин. Исти закон даје права и непоштеном парничару. Пример, застарелост као и сви случајеви штетних последица пропуштања. (Што наравно за правилну примену позитивног законодавства има пуно оправдања). О *милосрђу* се уопште у позитивном закону не води рачуна. У овом смислу би се могло још што шта навести. Но пустимо то.

IV Ми сматрамо дакле, да мере за насилно прибављање доказа у грађанским парницама а које се односе на трећа — приватна лица, не треба да постоје. У питању је утврђивање извесног правног односа или права између појединаца, истинитости или неистинитости неке исправе за потребу приватних лица. Па кад на појединцу лежи, да ли ће или не покренути поступак за утврђивање наведених тужбених захтева као и да ли ће успети да докаже оно што је потребно за успех поведеног спора, онда је у реду и у духу начела приватног права, да од воље појединаца а за успех њихових приватно правних интереса не зависи, да ли ће и треће у правном смислу незаинтересовано лице, трпети од тога или не. Доста је за заштиту приватно правних интереса што се појединцу даје право да тражи интервенцију државних власти.

Доказивање саслушањем странака у спору остављено је као

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

последња мера а код појединих спорова је чак и забрањена. Ту се води рачуна — и о странкама. Па се суду препоручује, да овом доказном средством прибегне само онда, ако није дошао до уверења о истинитости или неистинитости чињеница важних за одлучивање, на основу принетих доказних средстава. Дакле, има се обзира према директно заинтересованом лицу у спору а према сведоку правно незаинтересованом лицу — примењују се принудне мере сведочења.

Ако се штите приватно правни интереси појединаца кад су они већ једном пред судом, онда нека се штите до краја: да суд извија по дужности, да проналази материјалну истину и правда односно правда ће бити задовољена. Овако: постављено је начело располагања странака у грађанским споровима; суд интервенише по дужности само у ретким случајевима (када је у питању управљање парницом, заштита неспособних или правно недовољно обавештених странака); странке су дужне да утврде своје наводе и од једном — скок у провалије јавнога права: треће лице се силом власти нагони да сведочи, вештачи у једном посве приватно правном интересу појединца, кога би се оно само можда и одрекло, кад би било у положају које од странака.

Ако има солидарности у данашњем друштвеном уређењу применимо је свуда. Нека буде законом санкционисана обавеза а не овако узгред за љубав једног приватног интереса, који у основи не мора да буде ни поштен ни добар по средњем схватању доброга у данашњем свету.

Јован Коштуница, судија Окружног суда за град Београд.

ВАНСУДСКО ОТКАЗИВАЊЕ ПОРАБНИХ УГОВОРА

Наш нови грађански парнични поступак предвиђа специјални поступак код извесних спорова, који проистичу из порабних уговора. Овај је доста брз, упрошћен и строго формалан. То долази отуда, што су порабни уговори данас врло чести и што из њих проистичу разни специјални одношаји које треба пред судовима расправити што је могуће брже. Напомињемо, да закон предвиђа три врсте порабних уговора а то су: закуп, најам и наполицу. По старој терминологији закуп се називао арендом а најам киријом.

Нас овде специјално интересује она врста порабних уговора, које закон назива најам. Ова врста уговора односи се на употребу грађевине, специјално станова и локала. Нажалост морамо подвући једну ствар да ми у пракси и даље овакве врсте уговора називамо закуп, место најам, што је погрешно. Према томе треба исправити стару терминологију и место закуподавац писати најмодавац, а место закупопримац најмопримац. Ово напомињем зато, што се ови термини уопште не употребљавају, а треба их одомаћити кад их је законодавац усвојио. Додуше код нас по нашем грађ. закону уговор о најму значи нешто друго и сигурно ће овај термин најам бити употребљен у свом новом значењу и

у будућем грађанском законнику, па је ваљда због тога већ и сада ушао у нови грађ. парнични поступак.

Не мислимо, да прикажемо цео овај специјални поступак по правним одношајима који проистичу из порабних уговора а изложени у трећем одеку седмога дела нарочитих врста поступака у §§ 655—671. Напротив овде ће бити речи само о једној специјалној врсти спорова, који проистичу из порабних уговора, а то је о отказивању. Отказивања уговора из најма данас су тако честа и многобројна и од особитог су економског и социјалног значаја нарочито у великим градовима где се готово сви станови и локали изнајмљују, тако да у одређена времена нарочито код нас првога новембра и првога маја настаје читаво пресељење варошког становништва из једне зграде у другу.

Закон у § 656 гр. п. п. говори о двама врстама отказивања, о судском и вансудском отказивању. Судско отказивање врши се строго формално у једном поступку пред среским судовима. У закону је лепо изложено те не задаје велике тешкоће. Али са вансудским отказом стоји другојаче. Намера ми је да овде изнесем шта законодавац разуме под вансудским отказом, правну природу овога отказа и како се он врши.

О вансудском отказу у овом специјалном поступку не говори се много. Све што има о њему да каже законодавац је изнео једино у два прописа и то у §§ 660 и 661 гр. п. п. Отуда је и много теже разумевање и објашњење вансудског отказа. Ми ћемо пажљиво изнети шта је законодавац изнео у напред пом. прописима. У првом одељку § 660 гр. п. п. законодавац каже да се вансудско отказивање може вршити и преко јавног бележника или на који други начин. Као што се из овога види он овде износи пут и начин како се врши вансудско отказивање. Почећемо прво са отказивањем преко јавног бележника. Ово би се дакле вршило на тај начин, што би отказивалац поднео предлог — саопштење јавном бележнику да отказ порабног уговора достави противној страни или би обе стране престале јавном бележнику па противна страна примила саопштење о отказу порабног уговора.

У првом случају дужност јавног бележника састојала би се у томе да једино писменим путем саопшти отказ противној страни. По извршеном саопштењу завршен је сав рад јавног бележника по овим споровима. Сав остали поступак има да се сврши пред среским судом. Напомињемо, да овај предлог или управо саопштење како каже законодавац поднет јавном бележнику, има да садржи све означене податке у ставу првом и другом § 657 гр. п. п. На територији Касац. суда у Београду нема јавних бележника, те се овакви случајеви неће ни појављивати. Уосталом ми смо напред изнели како се отказивање врши преко јавног бележника а оно најзад не задаје велике тешкоће.

Вратићемо се на онај одељак првога става § 660 гр. п. п. где се говори, да се отказивање врши само преко јавног бележника „и на који други начин.“ С обзиром на § 388 гр. п. п. саопштење отказа преко јавног бележника сматра се јавном исправом. Напоменули смо да на територији Касационог суда у Бео-

WWW.UNIBLJOT.EK

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

граду нема јавног бележника, те је финанс. законом предвиђено да се отказивање може вршити и преко полицијске власти.

Знамо, да сем јавних исправа има и приватних те под оним саопштењем „на који други начин“ могу доћи у питање и приватне исправе. Сем саопштења путем приватних исправа овако стилизовани законски пропис „на који други начин“ даје могућност схватању, да се отказивање може вршити и усменом путем. Шта све значи „на који други начин“ тешко је набрајати и одговорити. Адвокат г. Вујанац у својој расправи „Порабни спорови“ наводи, да би то било на пример писмо преко поште, дакле опет писменим путем. Верона и Чуља на страни 851 свога коментара грађ. парн. поступка говоре о усменом вансудском отказивању и о отказивању путем приватних исправа. Горшић на стр. 466 свога коментара такође говори о случају отказивања „на који други начин“ и то преко поште, дакле опет писменим путем — приватном исправом, а не говори ништа о усменом отказивању. Најман (превод Др. Саве Грегковића) стр. 1486 говори и о усменом отказивању. Према свему овоме излазило би, да има три врсте вансудског отказивања: 1) јавном исправом, 2) приватном исправом и 3) усмено. До сада смо говорили о начину како се врши вансудско отказивање, али сада ћемо изнети правна дејства појединих начина вансудског отказивања. Ово нам је нарочито потребно ради тога, да видимо, да ли је могуће код нас вансудско отказивање путем приватних исправа и усмено у овом специјалном поступку, који треба да је брз и упрошћен.

У трећем одељку §. 660 гр. п. п. говори се о вансудском отказу који има дејство судског отказа. Овако вансудско отказивање мора бити доказано исправама споменути у §§ 388 и 389 гр. п. п. Законодавац иде још даље па каже у четвртом одељку пом. законског прописа: „Дан отказивања или дан достављања отказа мора бити доказан онаквим исправама какве су означене у предњем ставу.“ Ово произилази и из другог става § 661 гр. п. п. у коме се каже: „Странка која отказује има на захтев суда доказати исправама, споменути у § 660 ст. III којег је дана отказ саопштен странци, која подноси приговоре. Видимо дакле јасно, да се за судско дејство вансудског отказа тражи јавна исправа. Према овако стилизованим наведеним зак. прописима сам је суд дужан да пази по службеној дужности да ли су јавним исправама утврђене све чињенице од којих зависи ваљаност отказа. Дакле мора бити назначено име отказиваоца и име његовог противника, предмет кога се тиче отказ, време кад има да престане порабни одношај и време кад је противнику саопштен овај отказ. Отуда је и овакав отказ строго формалан. Приговори противу оваквог вансудског отказа подносе се надлежном среском суду у којем се подручју налази порабни предмет, и то у одређеном року јер ће иначе отказ ступити на снагу. Под судским дејством вансудског отказа треба разумети то да се на тај начин добива једна извршна судска одлука, на основу које се може тражити од извршне власти испражњење порабног предмета.

До сада смо говорили о вансудском отказу са судским дејством. Из овога произилази да има и таквих вансудских от-

каза без дејства судског отказа. Напред смо говорили о судском отказу путем јавне исправе. С обзиром на напред пом. прописе §§ 660 и 661 изилази да само овакав отказ има дејство судског отказа. Казали смо с обзиром на стилизацију првог одељка § 660 гр. п. п. као, да произилази, да може бити вансудског отказа и то путем приватне исправе и усмено. Какво је правно дејство вансудског отказа извршено приватном исправом и усмено? Ми смо цитирали оба прописа §§ 660 и 661 гр. п. п. који говоре о вансудском отказу извршеном јавном исправом и придаје му дејство судског отказа. С обзиром да је и вансудски отказ строго формалан и да се мора једино чинити преко јавног органа, јавнога бележника или полицијске власти, изилази да отказ учињен приватном исправом или усмено нема дејство судског отказа. Питање је какво дејство и у чему се састоји вансудско отказивање, које нема дејство судског отказа. Понављамо да вансудско отказивање са дејством судског отказа је строго формално, а ова два последња начина не испуњавају ту строгу законску форму. Додуше ова два последња начина отказивања нису сасвим без икаквог учинка, али је њихов учинак чисто приватно правног карактера. Оно преставља само једну правну чињеницу, којом се мењају и укидају досадашњи приватно правни одношаји. И на основу оваквог отказа може се доћи до извршне судске пресуде и тражити испражњење порабног предмета путем тужбе у грађанском поступку, а не у овом специјалном поступку. Шта ће бити, ако се пред судом појави овакав неформални вансудски отказ? Да ли противна странка мора да подноси приговоре противу таквог неформалног отказа? У сваком случају долази једино у питање отказ путем приватне исправе јер онај други усмено не би се могао ни појавити пред судом јер нема неког практичног значаја. У другом одељку § 661 гр. п. п. каже се, да странка која отказује, има на захтев суда доказати исправама, споменутих у § 660 став трећи којег је дана отказ саопштен странци, која подноси приговоре. С обзиром на раније наведено суд пази по службеној дужности на дан отказивања и на дан достављања. Значи да је за странку довољно да изјави противљење, да овај отказ не испуњава законске формалности и онда би отказивалац на захтев суда имао да поступи по другом одељку § 661 гр. п. п. Не поступи ли по захтеву суда отказ му се неби уважио већ одбацио. Сем једино противљења у погледу строге форме вансудског отказа противна страна није дужна, ма шта друго, да чини, па ни да подноси оне приговоре среском суду о којима говори први одељак § 362 гр. п. п. Противна странка моћи ће те приговоре да оствари и касније у парници коју ће морати повести отказивалац да би дошао до извршне судске пресуде. Отказивалац на основу оваквог неформалног отказа моћи ће тражити, да се изда налог предаје односно преузимање ствари по § 662 (види Верона и Чуља 854 страна). Према свему изложеном неформално отказивање путем приватне исправе и усмено по нашем грађ. парнич. поступку у овом специјалном поступку нема правнога дејства, те се с правом може узети да је недозвољено. Сасвим је разумљиво што је законодавац и код вансудског отка-

зивања остао строго формалан и дозволио да се исто врши једино јавним исправама. Потпуно је јасно, да је према ономе што смо до сада навели II и III одељак § 660 гр. п. п. у контрадикцији са I од. истог прописа и II одељком § 661, јер ови последњи одређују пут и начин како се врши вансудско отказивање, те се оно „или на који други начин“ појављује као излишно. У противном кад би се на пример дозволило и усмено отказивање, онда би се појавила читава серија сведока за и против и овај специјалан поступак изгубио би потпуно свој значај. Зашто је пак законодавац, као што смо напред рекли код начина како се врши отказивање казао да се исто врши сем преко јавног бележника „или на који други начин“, кад сви до сада побројани начини немају пуноважног правног дејства сем путем јавне исправе, то је тешко одговорити. Можда се и овде поткрада једна грешка у намери да би закон био што потпунији. По аустријском праву дан отказивања и достављања може се утврђивати и приватном исправом. Наш § 660 гр. п. п. у овоме отступа од свога аустријског изворника, па је можда због тога дошло до онаквог редиговања I од. § 660 гр. п. п. Досадашња примена поступка о отказивању показује то да се сви откази врше судским путем док један незнатан део иде преко полицијске власти.

У пракси су непознати случајеви неког другог начина отказивања сем ова два напред наведена. Сасвим је разумљиво, што пракса незна за друге врсте, јер их као што смо до сада изложили не предвиђа ни сам закон. Потпуно су могла и ова два једина начина, да уђу у исти одељак пошто производе исто дејство и да потпуно изостане одељак који говори о вансудском отказивању. Напазим да ће се странке и где постоје јавна бележнштва радије обраћати судовима јер ће их то мање коштати, у осталом и због тога што се остали део поступка има обавити пред Среским судом изилази да ће се вансудско отказивање путем јавних исправа преко јавних бележника и преко полиц. власти ређе појављивати па се може десити да ови прописи остану без практичне примене.

Филип Ђосић, судија — Алибунар.

ПРАВО ЗАДРЖАЊА ПАРНИЧНИХ ТРОШКОВА, ДОСУЂЕНИХ СТРАНЦИ ОД ПРОТИВНЕ СТРАНКЕ, ОД СТРАНЕ АДВОКАТА

Питање адвокатске награде и трошкова од противне странке у спору регулисано је Грађ. парнич. пост., који у своме § 143. нормира, да ће странка која у парници буде потпуно побеђена накнадити противној странци све парницом проузроковане трошкове, који су били потребни ради остварења или одбране права. Ти трошкови досуђују се не адвокату већ странци која је са своје стране дужна, да у смислу §§ 27.-29. Закона о адвокатима исплати адвокату као своме заступнику припадајућу му награду

за рад и трошкове. Но сем тога Закон о адвокатима у свом § 31. статуирао је за адвоката право да парничне трошкове, који се досуђују странци од противне странке задржи до висине своје награде и трошкова у колико већ нису подмирени од странке. Ово је врло драгоцено право адвоката, које им омогућује да много сигурније, брже и лакше дођу до наплате своје награде и трошкова, само је штета што је исто непотпуно решено, као што ћемо напред видети, те не може да пружи оне користи, које би се иначе могле имати.

§ 31. Зак. о адвокатима дајући адвокату право да парничне трошкове досуђене његовој странци од противне странке задржи до висине своје награде и трошкова претпоставља, да је наплату ових трошкова адвокат већ извршио и да их већ има у својим рукама, јер иначе не би могао вршити то своје право задржавања. До ових пак трошкова адвокат долази на тај начин што је прописом тач. 5. § 132. Гр. п. п. овлашћен да прими досуђене трошкове од противне странке, да би их предао својој странци, којом приликом врши то своје право задржања, о коме говори цитирани § 31. Зак. о адвокатима. Ствар би према овоме била повољно решена по адвокате када би они увек примали досуђене трошкове од противне странке, али у томе и јесте сва незгода, што то није увек случај, јер и сама странка може мимо свога адвоката пуноважно примити досуђене парничне трошкове, у коме случају то право задржања трошкова од стране адвоката постаје илузорно. Ово у толико теже пада адвокатима, што они често пута заступају сиромашну странку за коју у напред знају да нема ништа и да им не може платити награду и трошкове, али рачунају да ће исте наплатити од противне странке, нарочито ако им ствар изгледа сигурнија. Међутим при оваквом стању ствари, како је то питање решено законом, и ако странка добије спор адвокат може не добити ни пребијене паре, пошто сама странка може благовремено пре адвоката наплатити и главницу и трошкове, а са своје стране не исплатити адвокату припадајућу му награду, коју иначе овај не може на други начин наплатити, будући да је странка, као што смо претпоставили, без имовине. Сем тога често обе странке споразумно изигравају адвоката на тај начин, што се после окончања парнице, нарочито ако су род, мимо адвоката поравњају у погледу трошкова и тиме изигравају наплату истих од стране адвоката.

Из овога се јасно види да није довољно дати адвокатима само право да могу задржати парничне трошкове досуђене странци од противне странке до висине своје награде и трошкова, већ им треба омогућити и то да те трошкове у сваком случају имају они наплатити, или још боље речено, одузети странци право да може мимо адвоката наплатити парничне трошкове, у коме једино случају може имати користи право задржања досуђених трошкова предвиђено у цитираном § 31. Зак. о адвокатима.

На територији на којој је раније важило мађарско законодавство ова ствар изгледа другојачије. По § 18. ст. послед. уводног закона (зак. чл. 54. из год. 1912.) за грађански парнич. поступак (О спровођењу у живот зак. чл. 1. из год. 1912. о Грађ-

парнич. пост.) странка која изгуби спор дужна је парнични трошак или трошак другог којег поступка (на пр. извршног), на који је осуђена у корист противне странке, ако је противника заступао адвокат, платити на руке адвоката и судови су збрицали у пресуди, да се парнични трошак има платити на руке заступника странке. На тај начин осуђена странка могла је противној странци исплатити само главно тражење, али не и парничне трошкове, већ је ове имала исплатити заступнику странке, који је онда на тим трошковима могао вршити право задржања, односно наплатити се из истих на основу наведеног законског прописа.

У једном познатом ми конкретном случају, овршеник је тужбом тражио укидање оврхе доказујући писменом потврдом оврховодитеља, да је потраживање у целости исплаћено и да он од овршеника ништа више не потражује. Међутим извршење је водио заступник оврховодитеља за наплату парничних трошкова. Сprovedеним доказним поступком установило се, да је овршеник исплатио оврховодитељу и главницу и парничне трошкове. Суд је тужбу овршеника одбио, пошто се из списка грађ. парнице установило да су трошкови имали бити исплаћени на руке заступника, те овршеник није био овлашћен да ове исплати оврховодитељу. Призивни суд по призиву овршеника прихватио је предње становиште прв. суда и пресуду потврдио.

Но и ако се према напред наведеном парнични трошкови досуђују на руке заступника то не значи да овај може за наплату тих трошкова водити у своје име извршење, као што је то пракса, на територији на којој је важило односно мађарско законодавство, са свим погрешно протумачила и прихватила. Као што смо у почетку овог излагања видели у смислу § 143. Гр. п. п. трошкови се не досуђују адвокату већ самој странци, а имају се само у смислу § 18. Зак. чл. 54. из год 1912. платити на руке адвоката — заступника странке, из чега на несумњив начин произилази, да адвокат има извршење водити не у своје име већ у име своје странке, са којом се после мора обрачунати, одн. на досуђеним трошковима може вршити право задржавања о коме је напред било речи, разуме се у колико од странке није већ измирен у погледу награде и трошкова.

Међутим после ступања на снагу новог Гр. п. п. предње наређење је престало да важи, јер га ни један од сада важећих закона, који регулишу ову материју, није задржао, нити што слично предвидео, ма да су судови, како нижи тако и виши без разлике, на територији на којој је ово наређење раније важило, и на даље задржали дотадању праксу и у својим пресудама и даље изричу, да се досуђени парнични трошкови имају исплатити на руке заступника, ма да за такво поступање немају ослонаца у закону.

Према томе потребно је да се у Закону о адвокатима или Гр. п. п. (прва солуција је боља) донесе потребна допуна у овом смислу. То захтевају, прво, оправдани интереси адвокатског реда, да се адвокатима као заступницима странака омогући да до својих адвокатских трошкова и награде сигурније и пре дођу, а и

неправично је, да адвокат за своју странку сврши успешно спор и ова наплати и главницу и трошкове, који су јој и досуђени да плати свога адвоката, па ово не учини већ новац задржи за себе, те је адвокат принуђен да против ње води парницу за наплату своје награде и трошкова, а ако је странка сиромашна, да до наплате у опште не дође. Друго, решење овог питања на изложени начин захтева и интерес судског пословања, да се на овај начин смањи број парница, пошто ће адвокат, као заступник странке, у место да са својом странком води спор, своју награду и трошкове задржати од примљених досуђених трошкова и тиме ликвидирати потраживање према својој странци без спора и интервенције суда.

Миодраг Туцаковић, докторанд права — Београд.

ПРОБЛЕМ ЗАКОНСКЕ И ПРАВНЕ АНАЛОГИЈЕ*

1 део¹⁾

Проблем који смо желели да решимо јесте у овоме: да ли се, заиста, аподиктички може тврдити да аналогiji има места само онда, кад какво питање у позитивном праву није решено, кад дакле, постоји празнина у закону, или пак, њој има места и онда, кад законодавац пројектујући једно правило, није му дао потпун, адекватан израз, онда дакле кад мисао законодавчева постоји, али није јасно исказана. Затим, да критички испитамо оно гледиште по коме *законској* аналогiji има места онда, кад је закон нејасан, а *правној* онда, кад постоји празнина у закону, што би, управо по том мишљењу, била и разлика између правне и законске аналогije. Дискусија се своди практично на то: да ли је наш законодавац заиста погрешно, кад је у § 8 срп. гр. зак. дајући синтезу § 6 и § 7 а. гр. зак. „уплео“ још и аналогiju, као и на то, да ли судија може, служећи се са обе врсте аналогije и попуњавати празнине и решавати нејасне и контрадикторне случајеве. Да би дошли до одговора, неопходно је, да се задржимо и на појму аналогije, тражећи сам њен основ или унутрашњи разлог, јер то горњи проблем управо претпоставља. Потребно је најпре, утврдити да ли има места аналогiji у праву, видети шта је она, па тек онда прећи на остала питања овога рада. Како су ова питања тесно везана за област тумачења — једну од најдискутованијих области у праву — то ће нам тај претходни део, у коме би приказали у главним линијама резултате науке о интерпретацији, заузети највише простора.

*) *Примедба уредништва.* Пуштамо врло радо у Браничу ову студију младог правног писца г. Туцаковића, која нам је нарочито препоручена од његових професора: г. г. Живојина Перића, Др. Ђорђа Тасића и Др. Божидара Марковића у толико пре, што је ово први рад г. Туцаковића који се даје јавности.

¹⁾ Ово је само кратак резиме првога дела једног много ширег рада о аналогiji.

Као и сви наши правни аутори који су додирнули или се бавили питањем тумачења, тако и ми стојимо на гледишту да празнине у закону постоје²⁾. Те су празнине двојаке: 1 *Празнине које проистичу ab initio* — од времена доношења закона. Законодавац није обухватио све односе који су постојали у моменту његовога рада. То долази отуда што ма како законодавац савршено радио, ипак не треба заборавити да је закон „израз једне технике, продукт једне нарочите вештине, законодавне вештине, и као такав он је само једна апроксимација онога што у ствари постоји, али никад права слика реалности.“³⁾ Једна теорија пориче постојање оваквих празнина. По њој сви случајеви које законодавац није специјално нормирао, долазе под опште норме. Те норме обухватају све те, детаљно не регулисане односе. Оне су управо њихова синтеза. Ово би се морало узети стога, што би — ако се прихвати супротно гледиште — изишло да има и вандруштвених односа, што се опет не би слагало са карактером државне суверености која се одликује својом неограниченошћу и потпуношћу. Не регулишући извесне односе суверена власт не би била ни неограничена, ни потпуна, а то ће рећи, да те власти никако не би ни било. Јер код ње градације нема. Она постоји или не постоји. — Овом резонувању могле би се учинити неколике примедбе. У њему се потпуно идентификују појам друштво и појам држава. И ако је сасвим тачно да нема *вандруштвених* односа, сасвим је могуће да има односа *вандруштвених* — за које законодавац сматра да не могу да се решавају правним средствима од стране државе, већ их је оставио моралном, религијском и другом социјалном нормирању. Таква солуција пак, да има односа „вандруштвених“ не би се нужно косила са појмом суверености. Могло би се, наиме тврдити, да законодавац не регулишући све манифестације друштвеног живота, виртуелно или изрично, изражава *своју вољу*. Он се није дакле, одрекао своје суверености, већ само изјавио да сматра да је целисходније оставити извесне односе другим социјалним заједницама. Он је, додуше, *могао* и друкчије поступити. Али он, и ако је могао *није хтео* то учинити. Међутим, ваља нагласити, да се у новије време, са разлогом, све више појам суверености престаје сматрати као апсолутни појам. И у унутрашњем и спољном праву тај се појам безусловно ограничава. У спољном, јер чим постоје два сауговорача, сигурно је да воља ниједнога неће бити у потпуности изражена. Оба *морају* правити концесије један другоме, дакле ограничавати своју вољу. У унутрашњем, јер је признато да законо-

²⁾ О томе као и о дефиницији празнина видети чланак нашег уваженог г. професора Др. Ђорђа Тасића у Архиву од марта 1934 г.: Има ли празнина у праву и законима? Видети и Увод у правне науке од истог писца.

Исто тако неопходно је за сваког правника прочитати савршене расправе поштованог г. професора Перића; Школе у праву (издање Ж. Лукића) и Један поглед на еволуционистичку правну школу — Глас Српске краљевске академије наука бр. 74 год. 1907. — Видети и Грађанско право (књига прва) од Др. Челе Марковића; исто од Л. Марковића; Н. Перића; А. Ђорђевића.

³⁾ Ж. Спасојевић: О јуриспруденцији Архив за 1912 год. нарочито његову *L'analogie et l'interprétation* која свакако значи датум у нашој књижевности.

давац није свемоћан и да је он приморан поштовати устав као и извесне дефинитивне тековине културе и прогреса⁴⁾

Као што се види наша критика горње аргументације, *дакле не и онога што хоће да се докаже* — тројака је. Најпре ми тврдимо: солуција да има празнина не води последици да има и вандрштвених односа. Затим, закључак да има односа „вандржавних“ не стоји у опреци са појмом суверености. И најзад: појам суверености није више апсолутни појам. — Ако се већ хоће да тврди да не постоје празнине у закону, онда нам оправданија изгледа аргументација Бергбома, по коме онога тренутка кад законодавац остави извесне односе делокругу ужих заједница — а несумњив је факат да он то чини — ми излазимо из домена права. Из чега би даље следовало да у закону нема празнина, јер су то питања која се *не шичу* права. Ово нам гледиште изгледа оправданије стога што се код њега не улази у мотиве таквог законодавчевог рада. Сасвим би било могуће да је то последица *немоћи* законодавца да друкчије уради. Уместо јачине и снаге, имали би смо толеранцију и слабост. Непостојање празнина дало би се објаснити не свемоћи законодавца, већ напротив, његовом *немоћи* да све животне односе увуче у круг права.

Међутим — ми сада улазимо и у критику саме *temae problemae* (онога што хоће да се докаже), — и ако се може бранити став Бергбома у горњој хипотези, ипак се тим не може побити истина коју садржи горњи, цитирани аргуменат нашег уваженог професора г. Спасојевића. Законодавац је човек који располаже само релативним сретствима сазнања као и други човек. Он није Бог који све зна и све види. Ограничен на чулна сазнања он је несавршен као што је несавршена и наша људска природа. И баш услед тога не може се порећи да има односа које је законодавац превидео, а који ће се зацело јавити пред судом и суд их мора решити. Да ли се, сад, овде може применити гледиште Бергбома, да су ови односи изван круга права, или рационалистичке теорије да су ови односи обухваћени општом нормом. Што се тиче ове теорије *за сад* да приметимо да са чисто *логичког* гледишта нама изгледа да дедукција неће бити увек могућа. Међу превиђеним односима може бити таквих, који ће се моћи супсумирати под општу норму. То стоји. Али биће их, зацело, и таквих где то неће бити могуће. Довољно је само напоменути познату контроверзу око раскида уговора. Да ли је један саговорач овлашћен неизвршити уговор, ако то други не учини или пак, он мора своју обавезу испунити, па тек потом тражити накнаду штете? Под који би се општи пропис овај случај могао подвести? — Овај пример илуструје нам и недостатке Бергбомове теорије: уговори су, сумње нема нешто што није ван права. Тим пре што законодавац није оставио ужим социалним заједницама на решење. Јер како би било могуће да законодавац нпр. регулише одустаницу и друге мање важне појединости уговора, а да оно, што је најбитније код њега — његово извршење —

⁴⁾ У истом смислу Ђ. Тасић: У. у. пр. и др. науке. Нарочито М. Владисављевић: Сувереност и међународно право, Архив свеска јули—август 1935 год. Диги: Преображаја јавног права; Луј ле Фир: Међународно јавно право.

остави ван правног круга. Очигледно је, да овде стоји случај празнине. — Обе дакле, теорије које сматрају да не постоје празнине не могу нас задовољити: овде смо показали како се оне сукобљавају са фактима, те је и то један од доказа њихове неистинитости. — Ми смо мало час визирали још једну хипотезу Бергбома у којој празнине такође не постоје. Има извесних односа које законодавац просто неће да обухвати законом. Он их, за разлику од односа у првој хипотези, не оставља у надлежност других заједница, тако да би ови односи падали у „правно празан простор“. Само по аутору, то ипак не би биле празнине, јер ту је воља законодавчева очита, и ако негативна. Најзад по уваженом професору г. Тасићу има и таквих празнина где је законодавац поставио проблем не дајући на њега одговор. На ово гледиште учинићемо само једну резерву. Изгледа нам врло тешко наћи критериум за разликовање ових празнина и нејасних случајева. — Тако, ако резимирамо ово што смо рекли, имали би четири врсте празнина које се тичу односа: а) које законодавац није решео остављајући их на решење социалним, моралним и другим прописима; б) које је законодавац приликом доношења закона испустио из вида; в) на које нема одговора и ако је сам законодавац поставио проблем; г) које законодавац неће да регулише нити, пак, да остави социалном нормирању. — Празнине под б) и в) биле би то у пуном смислу речи. Оне под г) и а) само под условом, да се не прими аргументација Бергбома. — Разликовање ових празнина било би толико значајно да по поштованом нашем г. професору Тасићу судија празнине под а) не би смео да попуни чак ни у име правде. Али авај. И ако би се још могла примити подела празнина како смо изнели са теориског гледишта, пракса се појављује као снага која руши све те преграде, теориски суптилно постављене. Домени празнина горе назначених нису прецизно ограничени. Док су даље од додирних тачака ти домени одређени, дотле тамо где се они додирују сличност је толико велика да критериума нема за њихово разликовање. Тако с обзиром на немогућност да направимо поменути разлику, као и с обзиром на то да судија мора да реши све спорове који се пред њим јаве, најбоље је поћи од гледишта да је *празнина све оно на шта нема одговора у закону, а што се додајемо ми, јави пред судом на решење*. Појам довољно широк да обухвати и оне односе који су се јавили тек после кодификације и који према томе нису регулисани законом.

Овде још да напоменемо да је поменути немогућност у налажењу критериума још једна критика на теорију Бергбома. Ми смо мало час критиковали Бергбомов став са гледишта теорије. Али сад да такву критику оставимо на страну. Баш и ако примимо његово гледиште да односи под а) и г) нису празнине, јер су ван круга права, ипак стоји да је тешко оивичити домен права од домена „ванправа“. Судска пракса ће бити онај пут преко кога ће извесни односи неминовно из другог прелазити у први домен. Та тенденција се данас све више осећа. Али она је у пуном складу са прогресом, јер би у праву најидеалније било да што већи број односа буде увучен у домен права. И кад би, дакле, тео-

риск Бергбомово гледиште било тачно, остало би без икаквог ефекта. То би много умањило његову вредност. Ми нисмо овим хтели рећи да се не могу вршити испитивања чисто спекулативне природе. Нама само изгледа као сасвим оправдан постулат, да је потребно да та испитивања имају било посредног било непосредног рефлекса на живот, да су у овом или оном смислу „практична“. То би био услов *пуне* вредности тих спекулација. Ми ћемо се на ово питање доцније још једном вратити. — II *Празнине које су се јавиле тек доцније по кодификацији*. Несумњиво је, да живот пун динамике, доноси нове случајеве у праву.“ Право је живот, а живот је право⁵⁾ каже наш уважени професор г. Перић. И иста распра коју смо изнели у првој хипотези води се и овде. По *рационалистичкој* школи и овде, код односа створених по кодификацији, треба се послужити законом—тим писаним разумом. Оно што је закону страна као детаљ, није му страна као принцип. Ако се у закону не налази тај однос расчлањен у појединости, у њему се ипак налази клица тог односа. Стари односи родили су нове. Отуда стара правила могу се применити и на нове случајеве. И у свету идеја сусрећемо се са истим законом рађања, развоја и умирања као и у свету организама. Све се дакле може решити помоћу принципа изражених у кодексу, помоћу „духа“ закона, „битне карактеристике свију правних прописа“. Истина решавање извесних нових односа помоћу духа закона само је чиста форма. „Тиме се хоће дати легална подлога нормама које су с погледом на одредбе кодекса слободне и независне“ кажу еволуционисте (Ж. Перић Ј. п. на е. пр. ш.). „Фикција изналажења законодавчеве воље у таквим случајевима само је заклањање судије за законодавца, импутирање судијске воље законодавцу (Б. Марковић: *op. cit.*). По рационалистима „форма није нигде, а најмање је она то у праву нешто равнодушно. Форма је последња одбрана и гаранција права и када та одбрана падне, и са правом је дефинитивно свршено.“⁶⁾ Између форме и садржине, дакле, постоји међусобни утицај. Тај утицај је толико преплетен, да је често немогуће поставити границе шта долази од форме а шта од садржине. Одбацити парламенат у демократским државама, кроз који се изражава буржоаски поредак, не значи ли, можда, учинити корак ка трансформацији самог тог поретка? Чувајући форму, ми чувамо закон. Ако одемо корак даље, ми ћемо одбацити и сам закон. Дајући судији право да га допуњује — како хоће еволуционисти — ми, да би били доследни, морамо му дати право и да га корегира, што би у крајњој линији водило томе, да би судија био потпуно еманципован од писаних закона. Нешто, зацело, што се не може желети ни са гледишта интереса сигурности правног саобраћаја, ни баш, са гледишта развоја друштвених односа на коме су еволуционисти толико инсистирали. Изазивајући неизвесност у решавању спорова — то је неминовна последица судског арбитража — еволуционизам би довео до стаг-

⁵⁾ Ж. Перић: Преливи (ниансе) у праву. Оштампано из спом. Мауровићу.

⁶⁾ Ж. Перић: О улози судске власти по српском законодавству. Предговор др. законику за Кр. Србију у издању Г. Никетића 1909 г.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

нације правних односа, а то доказује унутрашњу противречност те доктрине. Уместо да буде потстрек развоја, еволуционизам би био његова кочница. Рационализам, пак, пружајући сигурност, допринео би у развоју односа, доказ дакле, да он није нешто мртво, мумија од камена, него напротив нешто живо, у пуном складу са животом. Рационалистичко схватање могло би се изразити чувеним правним афоризмима: *Par le code, mais au dela du code* (Saleilles) *Au dela du code, mais par le code* (Bulnoir), и ако су оба умерена реакција на пуни рационализам, на формулу *Par le code, mais pas au dela du code*. По *еволуционистичкој* школи овде се, пак, више не можемо држати законскога текста. Управо овде ваља чинити једну разлику. Сасвим је могуће да стари односи садрже језгро нових односа. Али исто тако, сасвим је могуће, да је то старо немоћно да обухвати ново. Довољно је навести само многобројне проналаске о којима законодавац није могао ни мислити, којих, дакле, у кодексу нема ни ефемерно. Додајмо са наше стране, да и у првом случају (кад нови односи произлазе из старих) могло би се дискутовати колико нови случајеви имају истоветнога са старим. Навек се може десити, по Хегелу, да се низ малих, квантитативних промена претвори једног дана у промену квалитативну. Док би се у првом случају ипак још и могли држати текста у другом би то било немогуће, „јер нема логике на свету која може извући из текстова оно чега у њима нема.“⁷⁾ „Ма колики респект имали према закону, кажу еволуционисти, он није никад у стању да обухвати цео правни живот. С друге стране, ма како била јака воља која га је васпоставила, она не треба и не може да угуши трансформације права, чак ни у оном домену, који је она детерминисала.“ (Ж. Спасојевић *op. cit.*). И у овом другом случају, законодавац је делегирао своју власт судији, који има да реши ове потпуно нове случајеве као пуномоћник законодавца, дакле, примењујући његову вољу. *Qui mandat ipse fecisse videtur*. Судија комбинујући истим елементима које му пружа живот, као и законодавац што ће доцније чинити, донеће исте закључке као и законодавац. Не будући везан за текст, он би ипак остао у домену законодавчеве воље. — Ми смо овде изложили само блажију варианту поменуте школе. Мало час ћемо видети како резонује, друга, последнија варијанта.

Ова разлика између ове две школе када су у питању законске празнине врло је важна и у погледу аналогије. Јер, питају еволуционисти, зашто се, у оним случајевима када је јасно и несумњиво да ново не може да буде обухваћено старим, везивати за вољу законодавчеву? Такав рад судијин био би, управо, један логички апсурд и бесмислица. „Како судија може наћи у тексту оно чега нема?“ (Ж. Перић: *О ул. суд. вл. у срп. зак.*). „Савремени покрет слободног истраживања хоће да прекине с овом врстом правног лицемерства“⁸⁾. Зар није оправданије признати да у тексту нема дотичног односа и дати судији улогу ствараоца права? Уместо да се служимо аналогијом боље је да у том случају

⁷⁾ Ђ. Тасић: *Методи или школе тумачења Архив свеска за април 1935 год.*

⁸⁾ Др. Божа С. Марковић: *Проблем основа и интерпретације права.*

допуномо законодавца, да слободно тумачимо законодавчеву вољу која нас овлашћује да то чинимо. То судиско „стварање“ не би, у ствари било ништа друго до једна констатација. Констатација извесног животног односа који нема ничега заједничког са старим, нормираним односима. Истина, такав би се рад судијин, ако горњег поменутог овлашћења не би било, противио начелу поделе власти, тој гаранцији слободе појединца. Али, треба знати, да у праву апсолутнога нема. То начело до краја изведено одводи немогућим консеквенцама. Оно је само једна директива „општи регулатор делатности државних органа, али не и неприкосновена догма“. (Ж. Спасојевић: *op. cit.*) И у место да будемо спутани њиме, треба ићи за модерном науком која сматра све поделе које се у науци чине као нешто неприродно, вештачко. По рационалистима до истог се резултата може доћи кроз правну аналогију полазећи при томе од „духа закона и правног поретка“ (*der Geist der Gesetze oder der Rechtsordnung*) „латентних правила која надахњују целокупан законски систем“.

Међутим изгледа нам, да ова разлика између метода еволуционистичко-историског и метода логичко-рационалистичког, тако оштро повучена у теорији, у пракси се губи. Јер и по умеренијим рационалистима ипак се мора признати да је могућ случај кад ће заклањање за законски текст бити илузорно. Има односа које законодавац ни изрично ни виртуелно није предвидео. И судија, не могући да одбије решавање изнетог спора, мораће скројити ново правило. Истина, додају рационалисти, он би овде иступио из своје улоге. Уместо да буде копија односа које му пракса импозира, он би неминовно оставио печат своје индивидуалности при кројењу норме. Служећи се логичким спекулацијама он би поступао рационалистички. Уместо да прими оно што му живот намеће, он би ту материју прекројавао према једном идеалу који има, према културном захтеву свога времена. „Ми мислимо да судија може једну радњу, однос, између два појединца огласити за неморалан, мада би ту радњу, тај однос, народ сматрао за моралан⁹⁾“. Судија би, речју, делао свесно, уместо да скроји норму облачећи њоме један несвесни производ.

По нашем мишљењу овде се, вештим обртом, дискусија скреће на други предмет. Наиме, са терена интерпретације и улоге судије прешло се на терен кодификације и улоге законодавца. Тиме што се признало, да судија једног момента ипак *ствара* а не тумачи закон, учињена је концесија еволуционистичкој школи у првој њеној тези, у тези, коју можемо назвати „судија законодавац.“ А да ли ће се судија при делатности стварања служити овим или оним методом, то је други проблем, који ни у колико не тангира први. Овакав рад судијин, не само што се не би ни мало противио концепцији еволуционистичкој, већ би, напротив био аргуменат више за њену тачност.

Тако посматрајући ова два метода ми долазимо до истог резултата који је суптилном анализом стварности извео наш по-

⁹⁾ Ж. Перић: Утицај судије на јавни морал. У истом смислу и г. Аранђеловић у Облигационом праву.

диговани г. професор Перић, посматрајући делатност законодавца. Истина је, да у том раду законодавац првенствено поступа еволуционистички: он само фотографише садржаје које му стварност импозира. Али несумњиво је да рационална улога законодавца такође има великог удела у том законодавном стварању. Овде исто тако. Зацело да судија при стварању правног правила не може обићи и пренебрегсти елементе које му диктира живот. Али, сигурно је исто тако, да у тумачењу прво место треба дати методу логицистичком. Рационализам је правило, еволуционизам изузетак. Овоме другоме улога је да *допуњује* законодавца у случајевима кад нови садржаји не могу да буду обухваћени старим правилом. Али у том, и само у том, је његова улога. Ове се две методе, дакле, уплићу једна у другу. „Оне су два допуњујућа појма, а не два антипода“¹⁰⁾. Разлика је само у питању којој ћемо доктрини дати примат. При законодавном стварању тај се примат мора дати методу еволуционистичком; при тумачењу методу рационалистичком. Само овде се морамо задржати на једној примедби, на овакво наше гледиште. Није ли оно негација оба метода? Да ли је, заиста, тачна поставка по којој не примити један принцип у потпуности значи признати његову неоснованост? Да ли, заиста, „чим ми при примени извесне идеје не идемо до краја, то показује да ми у њу не верујемо довољно“. (Перић: Ј. п. на ев. шк.). Нама изгледа тачнији онај став према коме „у друштвеним наукама се с применом ниједног принципа не сме ићи до крајности у извођењу, ако се не жели доћи до апсурда“¹¹⁾. Тако се на пр. показало да доскорашњи идеал западно европске цивилизације — демократија, носи у себи извесну противуречност. Изведен доследно, тај принцип водио би последици, да би се морала признати једна апсолутна, диктаторска власт или боље идеологија која је дошла до изражаја вољом народа. Демократија би прогутала саму себе.

Има аутора који на један други начин сужавају оквир аналогije. Између њих и присталица прве-изложене варијанте еволуционистичке школе постоји интимна веза, ма да су докази којима они поткрепљују своје гледиште сасвим другог карактера. Претставник наговештеног правца код нас је наш поштовани професор г. Тасић, који је ту теорију синтетички приказао и развио¹²⁾. По том правцу, да би се дошло до тачног објашњења односно појма аналогije треба поћи од школе т. з. Интересне јуриспруденције¹³⁾. Та школа, која претставља умерену реакцију на рационалистички-логицистички метод у тумачењу, обратила је пажњу да су интереси странака у питању оно што је битно у једном спору. Судија ће бити дужан да у том сукобу интереса одржи извесну равнотежу, водећи рачуна о последицама оваквог

¹⁰⁾ Како каже наш уважени професор г. Др. М. Бартош за идеалистичку и територијалистичку концепцију међународног приватног права.

¹¹⁾ Др. Б. С. Марковић: Солидаризам и право. Архив. Свеска за април 1935.

¹²⁾ Др. Ђорђе Тасић: Аналогija. Посебан отисак из Бранича, свеска за мај бр. 5. Слично и у Уводу у правне науке.

¹³⁾ Др. Ђ. Тасић: Интересна јуриспруденција. Архив свеска за септембар 1934 г. Види и Др. А. Лазаревић: Примедбе на хронику Ђ. Суботића о поступку по тужбама због сметања поседа. Архив, свеска јули—август 1935 г.

или онаквог решења на општи интерес. Уместо на пр. да се стави на гледиште да су приватна права апсолутна, он ће се питати колико једна странка има интереса да то право до краја користи односно колико друга од тог коришћења има штете. Захваљујући овом правцу, као и доктринарном солидаризму (који је опет само једна од последица еволуционизма) могле су се конструисати теорије о злоупотреби права, одговорности на основу ризика, о накнади штете и др. Полазећи, дакле, од те школе г. професор Тасић сматра да се једино помоћу ње може наћи правилно решење о аналогiji. Јер сва досадашња објашњења нису довољно убедљива. Шта више она су и нетачна. Обично се сматра да аналогija (законска) значи закључивање од посебног на посебно. То се оправдава, по поштованом аутору тиме, што постоји сличност случаја обухваћеног правним правилом са случајем новопојављеним, дакле, необухваћеним правилом. Појам сличности састоји се из две компоненте: с једне стране су особине заједничке, мање или више истоветне, двама објектима. С друге: особине различите. Ми, дакле, на један нови однос примењујемо правило које се односи на други однос само зато, што су им извесне особине заједничке, апстрахујући при томе све разлике које међу њима постоје. А такав поступак „значи применити свесно једно правило које не одговара најбоље случају (није адекватно). Тиме се у ствари мења смисао правила јер се примена правила проширује на један случај за који би се могло наћи подесније правило“. (Ђ. Тасић: Аналогija). Отуда се закључује, да се објашњење аналогije не може тражити у сличности већ у некој идентичности, и то идентичности „по унутрашњем, дубљем, а не спољашњем смислу“. Ако, другим речима, једна ситуација претставља исти „интересни положај“ има исти значај и вредност по лица у питању, кад би *разлози и циљеви закона* могли бити исти, онда би се смело применити и на њу исто правило.

(Свршиће се).

СУДСКА ПРАКСА

Без ушлицаја је нов Закон о адвокацима, који дозвољава уговарања награде, на уговоре о наградама пре његовог стицања, јер по § 40 старог Закона о правозаступницима овакви уговори нису дозвољени. (Пресуда Касационог суда у Београду од 13 септембра 1935 године, Рев. 598).

У правној ствари тужиоца Д. Д. противу туженика О. А. и др. због утврђивања права на правобранилачку награду у 10000 дина, Окружни суд у Пожаревцу пресудом својом 11 јула 1934 године По-967/34 одбио је тужбени захтев, са разлога:

„На основу проведених доказа, у смислу § 468 гр. п. п. утврђено је и то: приложеним актима спора М. А. противу масе пок. С. С., који се спор водио пред овим судом под II По-967/34 — § 388 гр. п. п. да је тужилац Добра као заступник тужилачке стране М. А. водио овај спор од потетка до краја, а да је за ово на рочиштима био овлашћиван од тужиоца Војислава, као мужа тужиље Милеве, као и то да је овај спор окончан у корист тужиље Милеве.

Па како је и сам тужени Војислав признао да је долазио код тужиоца и као адвокат узимао и овлашћивао га да на рочиштима заступа његову жену Милеву, и како је тужилац испитан као сведок и под заклетвом потврдио да су му тужени Обрад и Војислав обећали да му по окончању спора, ако се исти заврши са успехом по тужињу Милеву плате 10000 динара, и да се он потом решио да овај спор води и због тога писао тужбу, на свима рочиштима заступао Милеву и изјављивао незадовољства, то суд налази, да је на тај начин између тужиоца Добре с једне стране и тужених Обрада и Војислава с друге стране, прећутно закључен уговор у смислу §§ 531 и 532 гр. зак. по коме уговору се тужилац Добра обавезао да као адвокат заступа Милеву жену туженог Војислава у њеном спору противу масе пок. С. С. из Смољница, а тужени да Добри плате 10000 дин. под условом да Милева овај спор добије — § 546 гр. зак. Да је овде закључен уговор између тужиоца Добрице и тужених и тужених о награди доказ је и то што тужилац у самој тужби каже: „Са њима сам се споразумео, и што на рочишту — усменој расправи побијајући наводе и чињенице у одговору тужилац наводи: „да се у овом спору не тражи одмеравање награде, већ извршење уговора о награди. Па кад овако стоји ствар, суд даље налази:

По § 40 Зак. о правозаступницима у име награде несме правозаступник са парничарем чинити никакав уговор. Па како је овај закон важио у времену када је поменути уговор закључен т. ј. 1927 год. то значи да овај уговор по закону није био дозвољен — § 538 гр. зак. па према томе и тужбено тражење које потиче из овога уговора није дозвољено и такав уговор пада па се стога тужиоцев захтев има одбити.

То што је по закону о адвокатима који је ступио док је пом. спор био још у току, могло да се између адвоката и парничара уговори о правозаступничкој награди, суд налази да је у овом случају без утицаја на оцену важности закљученог уговора пошто је исти уговор у време закључења био по закону недозвољен. Трошкови туженој страни нису досуђени јер иста страна није поднела трошковник §§ 154 и 156 гр. п. п.“

По изјављеном призиву тужилачке стране Београдски Апелациони суд, пресудом својом од 13 децембра 1934 год. потврдио је нападнуту пресуду Окружног суда, а призив није уважио са разлога:

Апелациони суд налази: да је први суд правилно нашао, да је између тужиоца и тужених Обрада и Војислава прећутно закључен уговор о заступању, од стране тужиоца, — Милеве жене туженог Војислава у спору противу масе пок. С. С., као и да тужени плате тужиоцу 10.000 динара, ако Милева овај спор добије. — Исто тако правилно је Окружни суд нашао, да овај уговор по § 40 зак. о правозаст. није дозвољен будући да је за примену закона меродаван моменат закључења уговора, а овај уговор како и странке признају закључен је за време важења ст. зак. о правозаступницима. Призивни разлог да је спор за заступање у коме је тужилац имао добити награду, завршен по ступању на снагу новог закона о адвокатима без утицаја је на одлуку суда, јер је како је напред речено, уговор о награди закључен за време док је важио стари закон о правозаступницима, по коме су закону уговори о награди били забрањени. Стога Апелациони суд и није уважио призив тужиоцев већ потврдио нападнуту пресуду §§ 520 и 591 гр. п. п.“

По изјављеној ревизији тужилачке стране Касациони суд у Београду пресудом својом од 13 септембра 1935 год. Рев. 598 потврдио је пресуду Апелационог суда, а ревизију није уважио са разлога:

„Тужилац Д. у својој ревизији навео је да је призивни суд погрешно када је нашао да спорни уговор није по закону допуштен, пошто је уговор закључен са једним суспензивним условом: ако се покренута парница сврши у корист тужиње М. који је услов испуњен, тек под владом важења новог закона о адвокатима, и на тај начин тек тада постао перфектан. Како пак нови закон о адвокатима допушта склапање уговора у погледу адвокатске награде са парничарима, то је онда уговор који је он, тужилац, са туженима закључио, допуштен по закону. Поред тога и када би се узело да је спорни уговор правно постојао пре новог закона о адвокатима, ништавост тога уговора отклоњена је доношењем новог закона о адвокатима. Према томе призивна пресуда оснива се на погрешној правној оцени ствари, те је испуњен разлог за ревизију из т. 4 § 597 гр. п. п. па је као предлог ставио да се призивна пресуда преиначи и туженица осуде на плаћање спорне суме у 10.000 дин. као и трошкове, а за случај да се овај предлог не уважи, онда ставља предлог да се призивна пресуда поништи и предмет врати на поновно расправљање и решење.

По оцени ових ревизионих разлога Касациони суд је нашао да су неосновани, јер су исти већ били садржани у позивном писмену и били предмет оцене позивног суда чија је оцена правилна и на закону основана — § 592 т. 4 гр. п. п.

Што се тиче предлога тужиоца да се позивна пресуда поништи и предмет врати на поновну правну оцену, такође је неоснован јер се овај предлог, истакнут у ревизији не заснива ни на једном законском пропису, нити је тужилац за овакав предлог истакао ма какав ревизиони разлог — 598 од. 1 гр. п. п.

Са изложенога Касациони суд је ревизију тужиоца одбацио као неосновану а пресуду позивног суда потврдио — § 604 гр. п. п.

Позивни суд дужан је рекурс, изјављен прошиву закључка првога суда којим се дозвољава повраћај у пређашње стање, одбацивши у смислу § 620 грађ. парн. пост. пошто шаквом рекурсу нема места по § 217 грађ. парн. пост. (Закључак Касационог суда у Београду од 28 маја 1935 год. Рек. 199/35).

У правној ствари П. М. противу Ж. М., због повраћаја мираза по предмету тужилачке стране за повраћај предат је 27 октобра 1934 год. Бр. 535/34/9, дозволио је повраћај у пређашње стање, са разлога:

„Увидом у закључак о одбацивању установио је суд да је датиран са 23 окт., предлог за повраћај предат је 27 октобра 1934 год. Приговор противника да је предлог поднет неблаговремено неуместан је. § 212 даје могућност странци да поднесе предлог за 15 дана од дана сазнања за пропуштање. Правозаступник тужиље сазнао је за пропуштање у времену кад је закључак био на препису, дакле између 23 октобра и 27 октобра 1934 године.

Што се тиче приговора да није испуњен услов из § 213 чл. 2 и тај није оправдан.

Тужиља је већ поднела позив, а суд је закључком одбацио позив, али суд овим укида свој закључак, према томе већ поднети позив добива своју правну снагу

Али постоји једна друга околност која са стране противника није приговорена а суд је констатује по званичној дужности. Прописи грађ. парн. пост. који говоре о повраћају у пређашње стање одређују да предлог за повраћај мора поднети странка. О томе говори § 310, 311, 313 и § 218 гр. п. п. У конкретном случају поднео је предлог заступник тужиље и у самом поднеску означио га као предлог „пуномоћника тужоцевог а поднесак је потписао“ сам пуномоћник тужиље Т. И. адв. „Намеће се дакле питање да ли је предлог поднет у складу са цитираним зак. прописима. Суд налази да је предлог предат сходно зак. прописима, те се као такав може узети у поступак. За ову одлуку суда нека служи као разлог § 175 т. 3 и 132 т. 1. Др. Аранђеловић у својој књизи Грађ. процесно право на страни 183 у белешкама под 552 каже „да је с обзиром на стилизацију § 175 т. 3 доста ако само адвокат потпише тужбу.“ Суд је нашао да је парнична радња извршена са закашњењем у место до 2 октобра 3 октобра. Правозаступник тужиље је прописно евидентирао рок парничне радње у свом роковнику. У време када је парнична радња требала бити извршена заступник је био заузет озбиљним и интензивним душевним радом јер је бранио своје штићенике који су одговарали за кривична дела угрожена смртном казном. Пуномоћ од своје странке добио је тек 2 октобра пре подне — рок за извршење радње текао је још 2 октобра после подне. Заступник услед горе поменутог рада није вршио контролу у својој канцеларији у оној мери у којој је обично вршио.“

Окружни суд у Пожаревцу као рекурсни суд, решавајући по рекурсу тужене стране закључком својим од 3 јануара 1935 год. Пл. 106/34/2 укинуо је горњи закључак среског суда у Пожаревцу и није дозволио повраћај у пређашње стање са разлога:

По разматрању аката овог спора, Окружни као рекурсни суд је нашао: да је Срески суд у Пожаревцу на дан 25 августа 1934 год. донео пресуду због изостанка тужилачке странке. На ову је пресуду изјавила позив преко заступника тужилачка странка који је позив у Среском суду примљен 3 октобра 1934 год. Како је тужилачка странка по гласу доставнице пресуду примила на дан 17 септембра то је Срески суд на основу § 448 гр. п. п. одбацио позив као неблаговремен закључком својим од 23. октобра 1933 год. II П. 535/34-4.

На захтев заступника тужилачке странке Срески суд закључком својим од 30 новембра 1934 год. II. П. 535/34/6 поништио је закључак II. П. 535/34-4, с тим да се позив пошаље Окружном суду на решавање.

На овај закључак заступник тужене странке изјавио је благовремено рекурс у коме предлаже да се понијани закључак промени и предлагач одбије од тражења повраћаја у пређашње стање.

Упуштајући се у разматрање рекурсниh навода и нападнутог закључка Окружни суд даље је нашао:

По § 208 гр. п. п. пропуштање једне парничне радње постоји онда кад странка за рок везану радњу никако не предузме, а по § 210 гр. п. п. ако је странка без своје кривице пропустила да у одређеном року предузме и изврши неку парничну радњу, она може од суда захтевати дозволу за повраћај у пређашње стање т. ј. да јој се допусти да изврши пропуштену парничну радњу.

Према томе странка може тражити повраћај у пређашње стање само за ону парничну радњу коју је пропустила да изврши а не и за ону радњу коју је извршила неблаговремено и која је од стране суда као таква одбачена.

Да је законодавац допустио захтев за повраћај у пређашње стање само оне радње која је пропуштена т. ј. није извршена види се из § 212 гр. п. п. по коме пропису предлог за дозволу повраћаја има да се поднесе суду код којег је ваљало предузети пропуштену парничну радњу као и из § 213 гр. п. п. по коме зак. пропису предлагач истовремено с предлогом треба да изврши и пропуштену парничну радњу.

Па како је у даном случају тужилачка странка поднела позив 3 октобра т. ј. пре подношења захтева за повраћај у пређашње стање и како је тај позив од стране првостепеног суда као неблаговремен одбачен то је тужилачка странка у овом случају могла да изјави рекурс на закључак о одбачају позива, а не да тражи дозволу за повраћај у пређашње стање пошто у овом случају с обзиром на цитиране законске прописе тај захтев по закону није допуштен.

Према овоме срески суд је погрешно што се упустио у расправу захтева тужилачке странке за повраћај у пређашње стање јер је био дужан да тај захтев без усмене расправе одбаци као недопуштен по закону.

Како то Срески суд није учинио то је окр. као рекурсни суд у Пожаревцу рекурс на основу § 3, 208, 210, 211, 213, 215, 608, 614, 620 гр. п. п. решио као у диспозитиву.*

Касациони суд у Београду, разматрајући акта спора по рекурсу тужилачке стране, закључком својим од 28 маја 1935 год. Рек. 199/135, укинуо је закључак Окружног суда у Пожаревцу од 3 јануара 1935 год. Пл. 106/34/2 са разлога:

„Противу пресуде Среског суда у Пожаревцу донете због изостанка тужиоца са рочишта, заступник тужилачке стране изјавио је позив. Како је овај позив суду поднет касно, то је Срески суд својим закључком од 23 октобра 1934 год. овај позив одбацио као неблаговремен. По предлогу заступника тужилачке стране за повраћај у пређашње стање, Срески суд својим закључком од 20 новембра 1934 год. укинуо је свој закључак од 23 октобра 1934 год. с тим да се изјављен позив тужилачке стране достави Окружном суду на даљи поступак. Противу овога закључка Среског суда заступник тужене стране изјавио је рекурс Окружном суду у Пожаревцу и по овом рекурсу, Окружни суд је укинуо закључак Среског суда од 3 новембра 1934 год. и није дозволио предложени повраћај у пређашње стање због пропуштања благовремене предаје привичног писмена. Противу овога закључка Окружног суда заступник тужилачке стране изјавио је ревизиони рекурс Касационом суду. У свом рекурсу навео је да је Окружни суд погрешно када је решавао о рекурсу тужене стране изјављеном противу закључка Среског суда којим је дозвољен повраћај у пређашње стање, пошто с обзиром на § 217 грађ. парн. пост. противу одлуке, којом се дозвољава повраћај у пређашње стање, нема места правном леку, осим извесних изузетака који се у конкретном случају не могу применити. Предложио је да се закључак рекурсног суда преиначи или поништи.

По оцени овога рекурсног навода Касациони суд је нашао: да је истакнути рекурсни навод заступника тужилачке стране основан, јер је заиста Окружни суд као рекурсни суд погрешно када се упустио у решавање по рекурсу заступника тужене стране изјављеном противу закључка Среског суда којим је дозвољен повраћај у пређашње стање, пошто таквом рекурсу није имало места по закону — § 217. грађ. парн. пост., већ је требао у см. § 620. грађ. парн. пост. да овај рекурс одбаци као недопуштен, а како то Окружни суд није

учинио то је Касациони суд на основу §§ 608, 620 и 621 грађ. парн. пост. уважио ревизиони рекурс заступника тужилачке стране и донео своју одлуку као што је то изложено у диспозитиву овога закључка.“

У меничном поступку према пропису § 649 од II грађ. парн. пост. рок за улагање ревизије је осам дана и исти се не може продужити. (Закључак Касационог суда у Београду од 10 септембра 1935 године Рев. 718).

У правној ствари тужиоца А. Н. противу туженика Љ. К. ради одржања платног налога на снази, Окружни суд у Крушевцу, пресудом својом од 31 маја 1934 год. По 684 услед недоследности обавезе дужника Љ. К. укинуо је платни налог издат од стране истог суда 28 фебруара 1934 год. са разлога:

„Овакву је пресуду веће донело са разлога што се из поднетог уверења суда општине Бивољске Бр. 2734 види да је тужени Љубисав земљорадник — чл. 2. уредбе о заштити земљорадника, те се платни налог издат од стране овог суда 28 II 1934 По 684/34 и укида услед недоследности тражбине, јер се из меница на основу којих је платни налог и издат види да су исте издате пре 20 априла 1932 год. а туженик — дужник Љубисав у времену задужења био је земљорадник — чл. 1 и 2 Уредбе о зашт. зем.“

Неуместан је приговор тужиоца да тужени у времену задужења није био земљорадник као и да суд не може да сада цени, да ли је дужник земљорадник, већ извршна власт, зато што по чл. 1 Уред. о зашт. зем. дужник је сада земљорадник, а по чл. 3 исте Уредбе дужник није обавезан да плати свој дуг до 15 XI тек. год. па ни делимично.“

Београдски Апелациони суд, решавајући по призиву тужилачке стране, пресудом својом од 24 јануара 1935 год. Пл. 544 потврдио је нападнуту пресуду Окружног суда, не уважавајући призив, са разлога:

„Да не стоје призивни разлози тужилачке стране, јер је први суд правилно оценио све разлоге и доказе, а пошто тужилачка страна у своме призиву није навела никакве чињенице које би биле од утицаја на расправу овога спора, а пошто по § 576 гр. п. п. тужилачка страна није имала право да у призиву истиче нове доказе, то Београдски Апелациони суд није уважио призив тужилачке стране већ је потврдио нападнуту пресуду Окружног суда — § 594 гр. п. п.“

Касациони суд у Београду, решавајући по ревизији тужилачке стране, закључком својим од 10 септембра 1935 год. Рев. 718 одбацио је ревизију тужилачке стране као касно уложену, са разлога:

„Против пресуде Београдског Апелационог суда од 24-I-1935 год. Пл. 544/35 уложио је ревизију заступник тужилачке странке

Како је заступник тужилачке странке побиијену пресуду Београдског Апелационог суда примио на дан 20 фебруара 1935 год. о чему је доказ судски реценпис под Пл. бр. 684/35/7, а ревизију је уложио 6 марта 1935 год., дакле, 6-шест дана доцније од дана када је био последњи дан рока од 8-осам дана, јер је у меничном поступку према пропису § 649 од II гр. п.п. рок за улагање ревизије 8-осам дана и исти се не може продужити, то је Касациони суд на основу § 649 од. II гр. п.п. одлучио као што у диспозитиву овог закључка гласи, мада је парнични суд првога степена требао да о томе донесе закључак у смислу § 601 гр. п. п.“

Условна казна, која није издржана ниши се могла издржати, по § 65 крив. зак. не долази у обзир приликом оцене пишања да ли су дела извршена у повраћу. (Пресуда Касационог суда у Београду од 30 маја 1934 год. Кре 394).

У кривичном предмету противу М. Ј. и М. М. због дела из § 316 тач. 2 крив. зак. Окружни суд за град Београд пресудом својом од 23 фебруара 1934 год. КЗП. 417/33, огласио је оптужене за криве за више кривичних дела крађе. Приликом одмеравања казне опт. М. Ј. окружни је суд нашао да се налази у поврату, јер је пресудом Окружног суда за град Београд осуђиван са 20 дана затвора условно.

Поводом ревизија оптужених, а по службеној дужности, Касациони суд у Београду пресудом својом од 30 маја 1934 год. Кре 394 повишти је пресуду Окружног суда у погледу изречене казне према оптуженом М. Ј. са разлога:

„Касациони суд је приметно да је Окружни суд на штету опт. Милоја учинио позреду материјалног закона из тач. 3 § 337 к. с. п. тиме што је приликом

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

одмеравања казне опт. Милоју узео као отежицу да је дела, за која му сада суди, извршио у поврату зато што је пресудом Окружног суда за град Београд КЗП. 3506/32 од 10 септембра 1932 био осуђен (2) два месеца затвора, али му је извршење казне одложено условно, и ако по § 76 крив. зак. ово није случај поврата, јер условна казна, која није издржана нити се могла издржати по § 65 кр. зак. не долази у обзир приликом оцене питања да ли су дела извршена у поврату. За постојање поврата потребно је да је ранија казна потпуно или делимично издржана, што код условних осуда није случај нити може то бити са разлога, што се одлаже извршење казне под условима предвиђеним у §§ 65 и 66 кр. зак. У случају стицаја условне осуде и дела учињеног после ње, долази у обзир примена § 66 кр. зак. по коме се има наредити опозивање условне осуде и наређивање да се изречена казна нескраћено издржи, као што је то и суд у конкретном случају изрекао, а конструкција поврата у таквом случају је немогућа.

Стога је Касациони суд због ове повреде материјалног закона поништио пресуду Окружног суда у погледу изречене казне према опт. Милоју и на основу § 346 тач. 3 ксп. изрекао пресуду о казни, при чему је оптуженику Милоју за прво дело представљено у пресуди Окружног суда одмерио 10 месеци строгог затвора, а за остала дела по 3 месеца строгог затвора као минимум за дело из § 316 тач. 2 кр. зак. у в. § 71 тач. 4 кр. зак. а на основу § 62 кр. зак. одмерио му је за сва дела једну укупну казну као у диспозитиву.*

У случајевима одлагања више пута главног претреса, из разних законских разлога, а на којима су обновљене све процесне радње везане за главни претрес, предлог за гоњење може се опозвати и пре почетка последњег главног претреса. (Пресуда Касационог суда у Београду од 25 јуна 1935 г. Кре 800).

У кривичном поступку противу оптуженика Ђ. Т., због дела из § 181 од. 1 к. з., Срески суд у Прилепу обуставио је поступак противу оптуженика за ово дело, услед одустанка оштећеника од предлога за гоњење датог пре почетка главног претреса.

По жалби државног тужиоца, који истиче да одустанку није било места пошто је пре овог одустанка претрес одржан више пута, а и тужба државног тужиоца је читана, — Окружни суд у Прилепу одбацио је жалбу држав. тужиоца, са разлога:

„Да сваки претрес за себе чини једну јединствену целину, пошто се на сваком претресу обавља цео поступак, те да према томе приватни учесник пре сваког таквог претреса има право да од предлога одустане.

Оделење Врховног државног тужиоштва у Београду, поднело је Касационом суду захтев за заштиту закона противу горњих одлука оба суда, налазећи да је, истима повређен материјални закон у пропису §-а 89 од. 1 прва реченица к. з., са разлога:

„У §-у 89 од. 1 к. з. предвиђено је, да се код дела која се гоне по предлогу оштећеника овај предлог може повући најкасније до почетка главног претреса. Овај пропис нормиран је дакле у кривичном законик у Краљевину Југославију, који је на територији бив. првостепеног суда у Прилепу био на снази у моменту кад је дело у питању извршено т. ј. 11 октобра 1932 год. Према томе, овај пропис морао је да се примени без обзира на факат по коме се закону о крив. суд. поступку тај поступак води. Па кад су по овоме крив. предмету одржани претреси 8 марта 1933 год. и 3 септембра 1933 год. и на тим претресима прочитана оптужница и вођен доказни поступак испитивањем сведока, онда се има узети да је право приватног учесника, да одустанком од предлога, у смислу §-а 89 од. 1 к. з. обустави поступак, угашено.

Не може се никако усвојити разлог Окружног суда, да је одустанку имао места с обзиром на самосталност сваког појединог претреса. На појединим претресима обавља се цео поступак — § 240 од. III ксп. због принципа непосредности, по коме судије морају бити под свежим и непосредним утиском свих радњи које се на претресу обављају. То је питање, међутим, сасвим одвојено од питања кад се завршава фаза припреме за главни претрес а почиње сам главни претрес којим моментом престаје право оштећеника да повлачењем предлога спречава даље гоњење учиниоца.

Исто тако не може се усвојити ни разлог Окружног суда који своје гледиште брани тиме да су ранији претреси одржани по одредбама Законика о

крив. суд. поступку за Краљевину Србију, пошто је, као што је напред наведено ово питање и ако процесуалне природе нормирано у материјално-кривичном законiku, који је у односном времену важио на територији првостепеног суда у Прилепу, а важеће или неважеће законика о крив. суд. поступку за Краљевину Југославију прелевантно је, пошто исти ово питање и не нормира.

Са изложеног јасно је да је поменути одлукама Среског и Окружног суда у Прилепу поврећени материјални закон у пропису §-а 89 од. 1 реченица 1 к. з., те стога предлажем да Касациони суд изволи на основу §-а 357 од. II ксп. по одржаном јавном претресу својом пресудом ову повреду констатовати.

Касациони суд у Београду, пресудом својом од 25 јуна 1935 године Кре 800, није уважио овај захтев за заштиту закона са разлога:

„Врховни Државни Тужилац истиче, да се предлог може опозвати само до почетка првог главног претреса, те је према томе без утицаја та чињеница, да ли су претреси више пута одлагани, па се зато овај предлог није могао истаћи и ставити пре почетка последњег главног претреса.

То своје гледиште заснива на § 89 од. I првој реченици кз.

Касациони суд налази, да је такво разлагање Врховног Државног Тужилаца неосновано са ових разлога:

Сваки одржани главни претрес претставља једну целину за себе. У конкретном случају се види, да је било неколико претреса, али су сви били одлагани из разних законских разлога, тако да је сваки идући претрес изнова текао, и на њему су биле обновљене све потребне процесне радње везане за главни претрес, читање тужбе, давање речи итд. Па како је пре почетка последњег главног претреса, приватни учесник изјавио да одустаје од свога предлога за гоњење, то је и његова изјава дата благовремено, т. ј. у оном року који предвиђа § 89 од. I к. з.

Други би случај био да је претрес био прекинут и настављен, да је он текао ин континуу. Ово је у осталом и у сагласности са наређењем из § 240 од. IV кр. суд. пост. који је усвојио начело јединства расправе*.

Ушаја новца од стране старалаца пушилних маса инкриминише се као и свака ушаја по одредбама општег кривичног законика, а не као дело своје врсте по чл. 46 Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти. (Пресуда Касационог суда у Београду од 3 децембра 1934 г. Кре. 906).

У кривичном предмету противу Р. М., због дела из § 319 крив. зак., Окружни суд у Чачку, пресудом својом од 29 августа 1934 год. КЗП. 697/634 ослободио је оптуженика од оптужбе да је у 1929 и 1930 год. у селу Мрчајевцима а у својству старалца масе пок. Д. М. примио на име инвалидске потпоре суму од 9690.— дина. па исти новац по наредби старатељског судије није хтео положити судској каси већ задржао за себе и утајио у намери да прибави себи противправну имовинску корист.

Суд је нашао да у описаној радњи стоји преступ из чл. 46 Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти, а не злочинство из § 319 од. I крив. зак. у в. § 2 крив. зак. како је то квалификовала оптужница, јер кривица опт. Р. састоји се у томе што по наредби старатељског судије није положио масени новац који је код себе задржао, а таква радња његова носи све карактерне знаке из чл. 46 цитиране уредбе, који се као специјалан пропис у овом случају има применити.

Па како је овај преступ у смислу §§ 78 и 79 крив. зак. застарео, то је суд оптуженога на основу § 280 ксп. ослободио од оптужбе.

По ревизији државног тужиоца Касациони суд у Београду, пресудом својом од 3 децембра 1934 год. Кре. 906, поништио је пресуду окр. суда и ствар упутио на нови главни претрес, са разлога:

„Државни тужилац у оправдању ревизије истиче повреду материјалног закона из тач. 2 § 337 ксп. која би се састојала у томе, што је суд погрешно узео да старалац пушилне масе, као што је то оптужени био, одговара за утају пушилног новца само по чл. 46 Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти. Напротив овај пропис инкриминише, као преступ, само неполагање на време рачуна и новца масеног, а не инкриминише у исто време и саму утају — присвајање овог новца од стране старалца, који за такву радњу одговара и даље по § 319 к. з.

Оцењујући ове ревизионе наводе Касациони суд налази да стоји истакнута

повреда закона. Наиме, утаја новца од стране старалаца пупилних маса инкриминише се као и свака утаја по одредбама општег кривичног законика, а не као дело своје врсте по чл. 46 поменуте уредбе. Поменути пропис инкриминише као преступ само неполагање новца у року по позиву старатељског судије, без икаквог присвајања тог новца од стране старалца коме је новац иначе по природи његове дужности поверен. Међутим, ако старалац поред неполагања новца на време, т. ј. у остављеном року, тај новац у своју или туђу корист присвоји, онда таква његова радња садржи у себи све елементе једног кривичног дела противу имовине, које се с обзиром на објективно-лични услов инкриминације — дужност старалца — инкриминише по § 319 крив. зак. Како радња оптуженика која је изложена у пресуди окружног суда садржи сва обележја дела утаје, јер је суд својом пресудом оллучио да је оптуженик поверен му новац као старалац у своју корист утајио, то у радњи његовој стоји дело утаје из § 319 крив. зак. Стога је Касациони суд због ове повреде материјалног закона из тач. 2 § 337 ксп. поништио пресуду окружног суда у целости на основу § 350 тач. 5 ксп. Али како у пресуди окружног суда није утврђена и одлучна чињеница о времену када је дело извршено, што је потребно ради правилне примене крив. закона — § 2 к. з., — то Касациони суд није могао сам изрећи пресуду о ствари, већ је на основу § 350 тач. 5 ксп., ствар упутио на нови главни претрес пред истим Окружним судом да и о овоме одлуку донесе*.

Јован Д. Смљанић
секретар Касационог суда
у Београду.

Да ли има места давању одобрења за егзекуцију пресуда аустријских судова на правном подручју Касационог суда у Београду?

Законом од 31. I. 1929 год. (Сл. новине бр. 60 — XXV) одобрен је и добио обавезну снагу Уговор о узајамном правном општењу између Краљевине Југославије и Републике Аустрије закључен у Београду 1 маја 1928 год. Овим Уговором, између осталог, предвиђене су норме и о егзекуцији — извршењу пресуда аустријских судова у Југославији с једне, и пресуда наших судова у Аустрији, с друге стране (чл. 37—53). По чл. 46 овог Уговора, о томе, да ли се егзекуција може одобрити, решава *власт* умољене државе без саслушања обавезнога; и егзекуција се има одобрити ако су испуњени дотични услови предвиђени чл. 37—45 овога уговора, јер „умољени суд не сме улазити у испитивање саме правне ствари“. Да се по овом Уговору имају давати одобрења за извршење аустр. пресуда у Југославији и обрнуто, ако су у даном случају испуњени услови предвиђени у чл. 37—45 пом. уговора, то је с обзиром на владајућу судску праксу ван дискусије, јер је тај Уговор постао Закон и за једну и другу уговарајућу страну. Али, иако, „узевши уопште, примена овога уговора, као што вели Др. Адам Лазаревић¹⁾ у судској пракси не задаје велике тешкоће, нешто због јасности и целесходног састава његових одредаба, а нешто пак благодарени добром разумевању и великој и узајамној предусретљивости власти, које сарађују на његовом извршењу“ ипак, истице се понеки пут, баш о том питању од заинтересованих, да нема места егзекуцији аустр. пресуда код нас, и ако о томе постоји Уговор између наше и аустр. државе, све дотле док наредбе нашег „домаћег“ закона о Извр. и обезб., које говоре о извршењу иностраних пресуда, не ступе на снагу.

Ја ћу овде навести један конкретан случај, који је ових дана био предмет расправљања пред Среским судом за град Београд и Беогр. апел. судом.

Један од среских судова у Бечу обратио се надлежним путем Среском суду за град Београд и молио суд, да одобри извршење пресуде истог суда бр. 14С 580/34-2 од 9 јуна 1934 год., изречене у спору извесне Бечке трговачке фирме против једног дужника из Београда. Срески суд за град Београд решењем својим Пом. 589/35 од 10 априла 1935. г. одобрио је извршење пом. пресуде, налазећи да се из прилога поднетих уз молбу за извршење види: „да је потраживање имовинско правне природе, да није у питању спорно право својине или друго стварно право на непокретним добрима, која леже у нашој држави. Да се свим не при-

¹⁾ Егзекуатура аустријских пресуда код нас, Архив, књ. XXVI, бр. 5, стр. 420—423.

знаје никакав правни однос, или да се остварује какав захтев, који се по нашим законима не може тужбом задобити са разлога јавног поретка и морала; да је надлежност суда који је донео пресуду основана, као и да је поднета пресуда правомоћна."

Са ових разлога, чл. 37—45 пом. уговора и §§ 303—306 срп. Гр. с. п. суд је и донео горње решење.

Противу овога решења пуномоћник тужене стране изјавио је жалбу Београдској апелационој суду, у којој је порицао, не само надлежност Ср. суда за град Београд у погледу давања одобрења за извршење такве једне пресуде, с обзиром на своју стварну надлежност, већ пориче уопште и да се пресуде аустр. судова могу код нас извршивати, без обзира на постојећи Уговор, све док не ступи на снагу § 3 Зак. о извршењу и обезбеђењу! По наводима жалбе „наши судови и полицијске власти не извршују пресуде иноземних судова већ странци морају да своје, махом неосноване, тужбе изнесу пред наше домаће судове да би стекли *titulum executionis*." Јер, „поред свега тога, што постоји међународни Уговор с Аустријом о егзекуцији пресуда њезиних судова... ипак *de facto* не извршује наша држава извршне наслове ни једне од тих држава (сем у погледу парничних трошкова против тужиоца)".

„А ово *фактично* стање настало је, свакако, вољом законодавца тако што за извршење међународних обавеза треба да постоји и *домаћи закон*; за извршење одредаба међународног уговора о извршењу страних извршних наслова треба да постоји *домаћи закон* који ће прописати закониту процедуру за тзв. делибациони поступак.

О томе нема пак законске одредбе међу законима који су већ данас ступили у живот.

Српски грађански судски поступак нема о томе питању никаквих одредаба, ма да се нападно решење позива на §§ 303—306 г. с. п., који дакако о томе не говоре.

О томе говори само нови закон о извршењу и обезбеђењу и то преко чл. 22 тач. 2 финансијског закона за год. 1934-35, јер је истим чланом стављен на снагу § 2 Закона о извршењу и обезбеђењу, који познаје као такве наслове само пресуде *овоземних* судова. Истина да § 3 истог Закона спомиње као правне наслове и иноземне пресуде, али тај § 3 Закона о извршењу и обезбеђењу *није стављен на снагу*, а и да јесте... не би од тога противник имао никакве користи, јер тај § 3 претпоставља постојање државног уговора у погледу услова и обима извршења, а сем тога треба и у том случају... да прође свака иноземна пресуда кроз једну процедуру, која се зове у теорији делибационим поступком; треба да најпре од наших надлежних власти (Окружни суд § 8 Закона о извршењу) добије тзв. *егзекуцију*, а овај поступак, како добро каже Др. Борислав Т. Благојевић („Егзекутура страних пресуда", Београд, 1934 стр. 6) везан је за такве услове „који искључују могућности извршења."

До интегралног ступања на снагу Закона о извршењу и обезбеђењу постоје само *домаћи* извршни наслови тј. пресуде југословенских судова.

То излази и из §§ 460, 461 и 146 Гпп. (српског) а тога мишљења је и професор Бэртош у својој студији „Формални или фактични реципроцитет код извршења пресуда" (Архив. св. за септембар 1930 г. „Из међународног приватног права", Београд, 1931 стр. 182) кад примењује да се по српском процесном праву „могу пустити у извршење на нашој територији и пред нашим властима, по правилу, само наше судске одлуке."

Дакле, нити је по данашњим прописима (до стављања на снагу § 3 Зак. о извршењу) иноземна пресуда овршни наслов, нити је за делибациони поступак надлежан Српски суд (већ Окружни по § 8 Зак. о извршењу*).

По овој жалби Београдској апелационој суд примедбама својим Р. бр. 3836 од 2 X. 1935 г. поништио је ожалбено решење са разлога:

„Да исто не може по закону опстати, јер је у смислу § 323а г. с. п. потребно да тај суд узме у оцену и наводе истакнуте у жалби бр. Пом. 589-35 у погледу надлежности, као и остале наводе, па тек затим своју одлуку по закону донесе."

Поступајући по овим примедбама Српски суд за град Београд решењем својим од 26. X. 1935 г. поново је одобрио извршење пом. пресуде и то са ових разлога:

„Суд ценећи наводе жалбе и решења Апелационог суда стао је на гледиште, да треба поново одобрити извршење пресуде српског суда Инере Штат у Бечу

и то на основу чл. 40, 41 и 45 и др. Уговора о узајамном правном општењу између наше Краљевине и Републике Аустрије, који је добио законску снагу од 31. I. 1929 године. Будући да поменута пресуда која је одобрена решењем Среског суда за град Београд пом. бр. 5:9 од 10 априла 1935 год. испуњава све услове из пом. чл. Уговора, суд је и решио као у диспозитиву.

Наводи жалбе су неосновани, јер § 2 Зак. о извршењу и обезбеђењу не искључује примену Зак. прописа пом. Уговора. Истина да пом. законски пропис признаје за извршни наслов исправе и акте издате од наших власти, али изрично не спори *titulum executionis* страним исправама и актима. Када би и спорито то страним исправама и актима, опет би у конкретном случају требало одобрити извршење пом. пресуде и то на основу Уговора између наше државе и Републике Аустрије, који би се у том случају појавио као *lex specialis*, наспрот § 2 Зак. о извршењу и обезбеђењу као *lex generalis*-у. § 3 и 8 пом. Закона нису добили обавезну снагу, те се на њих жалба не може ни позивати.*

И против овог решења пуномоћник тужене стране жалио се наводећи, да се давању одобрења за егзекуцију иностране пресуде, „бунило слово чл. 37. и сл. цитираног међународног уговора где се говори о егзекуцији страних пресуда као о начелу што је сасвим разумљиво и што се сваки дан догађа. Али суд заборавља при томе да се у интернационалним уговорима често преузимају обавезе, које се могу извршити тек на основу *домашњих* закона, односно кад се такви закони створе.“ По жалиоцу „*морална* је обавеза наше државе и обавеза из уговора с Аустријом да ће дозволити извршење иностраних пресуда; а та ће обавеза постати *правна* и реална обавеза кад *ступити на снагу § 3 Зак. о извршењу и обезбеђењу* и с њим и остали прописи тога закона који говоре о поступку који има да предходи извршењу иностраних правних титула“

„Пре тога је, каже он даље, немогуће и замислити могућност извршења иностраних пресуда. То *implicite* признаје чл. 50. истог Уговора са Аустријом који каже: „при спровођењу егзекуције примениће се, у колико овај уговор не садржава посебних прописа, *закони умољене државе*. А „умољена држава“, Краљевина Југославија, *нема још* тих прописа, специјалних за извршење иноземних пресуда, боље рећи као и да нема, „јер нису ти прописи још ступили на снагу“...

Али, ипак, ожалбено решење Ср. суда за град Београд Беогр. апел. суд решењем својим Р. бр. 5131 од 23. дец. 1935 год. *оснажио је*, а жалбу одбацио.

Према овоме, јасно је да је и Апел суд као и Ср. суд за град Београд, стао на гледиште, да има места давању одобрења за егзекуцију пресуде аустр. судова у нашој држави с обзиром на цитир. постојећи Уговор, који је одобрен Законом од 31. I. 1929 г., без обзира што одредбе § 3 и 8 Зак. о извр. и обезб. нису још ступиле на снагу; као и то, да су за давање одобрења егзекуције надлежни, као што вели и Др. А. Лазаревић у пом. чланку, „према владајућој судској пракси, увек редовни грађански судови, без обзира на правну природу егзекуционог титулуса.“ У том смислу видети и одлуку Касац. суда у Београду Бр. 2703 од 27. II. 1930 год. у „Браничу“, бр. 1—2, 1931 стр. 39.

Нотирајући овај случај, који не може бити без интереса бар за београдске судове, где се свакодневно пред њима појављују захтеви за давање одобрења за егзекуцију пресуда аустр. судова као и судова др. држава, — пожелети је, да се о овом интересантном питању позабави и други.

Саопштио

Јовица Б. Мијушковић

судија Ср. суда за град Београд

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

ЗАПИСНИК

Х седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 2. јануара 1936. године у 18 часова.

Присутни: претседник Владимир Симић, чланови Одбора: Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Др. Јанко Олић, Тришко Жугић, Милан Живадиновић, Сима

Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Љубиша Димитријевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешћ, Младен Цингар Јанковић.

Овој седници присуствовали су по позиву: почасни претседник Обрад Благојевић и претседник Пензионог фонда Адвокатских Комора у Београду, Скопљу и Подгорици Никола Распоповић.

Извницили се: Милорад Павловић и Др. Видан Благојевић.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18 часова и моли претседника Пенз. фонда Никола Распоповића, да присутнима пружи детаљне податке о куповини плаца и зидању палате Пенз. Фонда на истом.

Претседник Распоповић у подужем уводу објашњава како се кретао рад Фонда од оснивања. Истиче као важан моменат, што у 1932. години камате од пласираног капитала код Државне Хипотекарне Банке нису могле да покривају режије Фонда. Због тога је Фонд био принуђен да мења правила на годишњој скупштини. Ово нарочито због тога, што сви чланови Коморе нису постали и чланови Фонда. Изменама правила смањена су права чланова за 33% а посмртнина сведена на реални број чланова. Управа фонда на више седница бавила се питањем пласмана новца. Камата код Државне Хипотекарне Банке није била довољна. Зато се прибегло пласирању новца у хипотекарне зајмове, чиме су приходи Фонда повећани. Новац је, иначе, сигурно пласиран, јер је Управа веома обазриво давала хипотекарне зајмове. Најзад дошло је у обзир и пласирање новца путем куповине имања. Ово је објављено и Фонд је добио многобројне понуде за куповину готових грађевина. Сви су понуђени објекти стручно прегледани и ниједан од истих није у довољној мери конвенирао. С обзиром на повољне цене грађевинског материјала и радне снаге. Управа фонда се одлучила да купи плац и да сама зида зграду. Фонду је понуђено, исто тако, много плацева, који су детаљно прегледани. Издвојено је само неколико плацева и Управа Фонда дуго је испитивала рентабилитет сваког плаца понаособ. На крају, решила се, да купи плац у Дечанској улици који има лице и са Косовске улице. За тим, излаже план зидања и прорачун ренте, коју фонд од ове куповине и зидања палате очекује. По прорачуну и плац и зидање палате коштаће око 2,500.000.- динара. Према данашњим приликама овако пласиран новац доносиће минималну камату од 11%. По максималном прорачуну, камата може доћи и до 15% бруто.

На завршетку истиче, да су чланови Управног и Надзорног одбора Фонда месецима студирали ово питање и вршила прегледе уз помоћ стручњака, па сматрају да је ово најбоље, што су могли да ураде за добар и сигуран пламан фондовског новца.

Истовремено моли Одбор Коморе, да што пре извести Управу Пензионог фонда, да ли жели да се за потребе Коморе зидају просторије сходно скици, која се већ налази код Коморе.

Почасни претседник Обрад Благојевић, као и више чланова Одбора тражили су обавештења по појединим питањима, која им је претседник Распоповић дао.

Претседник Владимир Симић захваљује претседнику Распоповићу на обавештењу, као и почасном претседнику Благојевићу, што се потрудио да на ову седницу дође и учествује у једном послу од великог значаја.

После овога почасни претседник Благојевић и претседник Распоповић удаљују се са седнице, а по њиховом одласку развила се дужа дискусија, с обзиром на обавештења дата од стране претседника Распоповића. У овој дискусији учествовало је више чланова, па је донет закључак, да се о овом питању настави разговор и на идућој одборској седници.

За реч се јавља члан одбора Др. Јанко Олић и извештава присутне о том е како данас стоји питање адвокатске тарифе. Наводи да је израђена тарифа од стране Господина Министра Правде послата министрима: Летици, Др. Креку, Др. Бехмену и Др. Калуђерчићу. Сматра да би било потребно, да се посете сва ова Господа Министри и да им се скрене пажња на незгоду која излази из данашње стилизације § 2 Тарифе. Одбор овај предлог прихвата и одмах одређује: претседник Симић да посети Господу Министре Правде Др. Мишкулина и Пошта и Телеграфа Др. Калуђерчића; Др. Рибар да посети Господина Министра Летицу; Др. Олић да посети Господина Министра Др. Крека а Трипко Жугић да посети Господина Министра Др. Бехмена.

На предлог члана Одбора Симе Алкалаја одређује се одбор од три члана са задатком, да проучи питање узимања стана за Комору у новој будућој палати Пензионог фонда. У овај одбор бирају се: претседник Симић и чланови Одбора: Живадиновић и Алкалај.

Претседник Симић даје реч секретару Драгомиру Ивковићу, који реферирше по предметима из свога делокруга, па се доносе ове одлуке:

Брише се из именика адвоката Милош В. Вукићевић под 30. децембром 1935. г., пошто је тога дана уписан у именик адвоката Адвокатске коморе у Скопљу, са седиштем канцеларије у Пироту

Одобрава се Драгомиру Јовичићу упис у именик адв. приправника на вежби код Божидара Вукашиновића, адв. у Београду.

Брише се из именика адв. приправника Ђорђе Ст. Божиновић под 27. децембром 1935. г. због преласка у државну службу.

Брише се из именика адв. приправника Милан Р. Вићић под 13. децембром 1935. г. због преласка у државну службу.

Брише се из именика адв. приправника Добривоје И. Јелић под 15. децембром 1935. г. због преласка у државну службу.

Примљен је знању одговор старешине Среског суда у Жабарима поводом претставке ове Коморе Бр. 2461 од 18. децембра 1935. г. а по питању бесправног рада Арсенија Батинића, који је из именика адвоката избрисан.

Прочитан је акт Централног Секретаријата Радн. Комора (Бр. Коморе 2642/35), па је решено, да на шести редовни конгрес Радничких Комора у Југославији као претставник Коморе оде члан одбора Др. Радоје Вукчевић.

Прочитан је акт Акционог Одбора Стручних Удружења Универзитета у Београду Бр. 2641/35, па је решено да се исти по пријему на знање остави у архиву.

Пошто је дневни ред седнице испуњен, претседник Симић закључује исту у 20 часова.

Записник је прочитан и примљен.

(Следећу потписи присутних чланова и овера претседника и секретара).

ПРИКАЗИ

Др. Ђорђе Тасић — „Увод у правне науке“ — Београд, 1935.

Пре краћег времена објављено је под горњим насловом дело којим је г. Др. Ђорђе Тасић први пут изишао пред нашу јавност у оквиру једног потпуног правног система. Ма да је писац своје дело скромно означио као „предавања“, оно у ствари садржи све главне проблеме који се у савременој науци дискутују, а који су се за последњих педесет година толико намножили, да јој дају потпуно нов аспект. Г. Тасић се је исто толико бавио постављањем проблематике колико решавањем појединих проблема, и притом је изнео читав низ напомена и сугестија које својом збијеном и језгровитом садржином претстављају одређен и хармоничан систем. Главна одлика тога система лежи у синтези ретког тројства права, филозофије и социологије. Оно баца сасвим нову светлост на обрађену материју дајући јој, ако се ово упоређење може учинити, спектрално зрачење без којег се, верујемо, не може у потпуности обухватити све сложенији комплекс друштвених и правних феномена.

Систем изграђен под оваквим условима далеко је од традиционалне Енциклопедије права.— Он није више скуп појмова прикупљених механички (стр. 4), већ *опишта теорија права*, која има да утврди појам, вредност, циљ, смисао и социјалну функцију права, као и основне правне појмове (стр. 3). По г. Тасићу домен правног делања и опажања има двојни (дуалистички) карактер: *социјални факаш* (индикативно — Sein — être) с једне стране (социјално-психолошке чињенице и акције) и *мерење вредности* (нормативно — Sollen — devoir être) с друге (правичност и целисходност) — (стр. 6). Али — и то је битно — тако створена правила понашања потчињена су поглавито *практичним* моментима, идејама људи и њиховим интересима, те према томе носе обележје релативности, како временске тако и просторне (према групи, средини, индивидуи и т. д.) — (стр. 7). Ову идеју практичности и релативности правних појмова г. Тасић на неколико места маркантно истиче, узимајући у обзир и класну диференцијацију (борбу). Тако, на пр. „да ли ће судија конзервативно тумачити законе, то зависи из којег је друштвеног реда“ (стр. 12). Али писац одмах истиче да борба није никако једини

облик социалног живота, стога што је садашњост испуњена вредностима које произлазе из другог заједничког живота, из спонтане социалне солидарности (сарадње) — (стр. 16).

Дуалистички карактер правног домена показује, дакле, да човек није само зооп *politikon*, већ и зооп *metaphysicus*, мисаони и стваралачки фактор (стр. 12). Он се као такав уздиже изнад природе, и његова свест и воља, ма колико условљени и ограничени у акцији, играју веома важну улогу (стр. 18). Али у свему том међусобном утицају социалне средине на човека и његове активности на развој друштвених догађаја, друштво наткриљује човека, прожима га, јер он улази у један објективан ток ствари који не може зауставити. Ту г. Тасић јасно формулише: индивидуа и друштво су две половине истог целог (стр. 20). Тумачећи појаву дисциплине коју друштво намеће човеку г. Тасић одбацује идеју колективне воље или свести, јединствене друштвене суверености, и налази објашњење у самом факту друштвеног живота, у неразводној вези индивидуе са индивидуом. Тај факат потпуно је довољан да објасни и појаву друштвеног *моралног јединства* (истоветност погледа и солидарност), која се формира чим се стекну објективни услови сталнога додира (стр. 24—25).

Уз појам норме и принуде г. Тасић непосредно расправља и вечити проблем слободe делања (понашања), као имплицитне претпоставке у принудном систему правних правила. Слобода делања, наиме, ма колико била релативна и условљена (детерминизам), за нас је ипак слобода. Ово из простога разлога што цео правни систем почива на идеји одговорности, а ова претпоставља човека као биће које се може социално дисциплиновати, које је према томе способно да схвати морални значај својих поступака (стр. 27). Овом дедукцијом г. Тасић враћа проблем детерминизма и индетерминизма у границе психологије и метафизике, и показује колико је погрешна примена поставки (тезе) једне научне дисциплине у другу, по схеми која је инадекватна. Што се санкције тиче г. Тасић одбацује квалитативно разликовање друштвене (организоване) и социалне (спонтане, неорганизоване) принуде. Ту постоји само разлика у вишестепености санкција (од гриже савести, неповољне оцене, укора све до одузимања слободe, имовине, живота) — (стр. 31). Нема чак ни квантитативне разлике, јер санкција нижег степена може имати јаче дејство од санкције вишег степена (на пр. искључење из друштва — бојкот) — (стр. 32).

Начин на који је решен проблем појма права, и у опште „правног“, несумњиво је најтипичнији по научни став г. Тасића. Наиме, право обухвата све оне облике у којима се изражава неки спољашњи ауторитет коме се индивидуа има покорити, и коме се нормално покорава (стр. 44). — Овим је у право унета једна област која је до скоро сматрана као несумњиво ван-правна. Право је не само тамо где су односи подређености и надређености (субординације), дакле организоване принуде, већ и тамо где постоје односи интеграције, односи једнакости како индивидуалне тако и колективне. „Правна“ је свака она спонтана друштвена деонтолошка манифестација која претпоставља нормално вршење дужности. Г. Тасић тако долази до извесне суперструктуре, или боље стратификације, али не хијерархијски постављене, већ површински, сферно устројене, где се наслаге међупродиру (*s' interpenetrent*). Ту се наслућује читав комплекс метајуристичких феномена, који иду од индивидуалне и друштвене моралне обавезности, преко обичаја, обавезности у једнакости, све до центра: грубе субординативне организоване државне принуде.¹⁾ Овакав систем омогућује разумевање правне обавезности, или бар релевантности, свих оних чињеница које су под рухом непокретних правно-техничких инструмената (појмова, установа, ит.д.) улазиле у склоп правног живота, скривајући том деформацијом живу социалну стварност. Сходно оваквом појимању права г. Тасић, решавајући проблем односа права и државе, стоји између идеалистичког и позитивистичког схватања, налазећи општу свест баш између реалности и идеалности (стр. 52). Ова несумњиво везује државу, по моћи и садржини, али не као трансцендентни, већ као иманентни фактор који је у самој држави, јер је држава у друштву, а друштво у држави (стр. 53). Тиме

¹⁾ Овде само помињемо да је овом систему слично схватање руског писца Гурвича, изложено у „*L' Idée du droit Social*“ — (Paris 1932), остављајући по страни принципиелне разлике које их раздвајају (као на пр. тврђење да је субординативно право државе само первертирани облик спонтаног социалног права, и многа друга).

је дуалистичка садржина правне генезе (сарадња државе и друштва) поново подвучена²⁾

Из факта релативне слободе опредељивања према правним правилима, г. Тасић извлачи и тумачење основе правила као императива: правило не почива ни на аутоматском функционисању социјалних моћи (социјализам), ни на систему хипотетичних императива (нормативистички формализам), већ лежи између аутономности (вољно постајање правила) и хетереномности (ван — вољно постајање правила), и у толико је право израз и индивидуалног схватања (стр. 55). Ово помирење између државе и индивидуе г. Тасић изводи и из немогућности да индивидуа има у друштву само дужности (систем Léon Duguit-a). Индивидуа је на против активни фактор који излази са правима према држави, и ако њихов спој не лежи увек у слободно заснованом споразуму, он је бар у пристанку државе (установа диспозитивних норми). (стр. 57). На тај нас начин г. Тасић доводи до релативности императивног карактера норме (стр. 57—59).

У процесу стварања права г. Тасић види, дакле, спонтану социјалну условљеност норме, трансформацију у односима обвезности нижега и вишега ранга, константно претварање „фактичкога“ у „правно“ (морална и конвенционална правила, т. зв. стандарти и директиве, међународна куртоазија, административни морал, политичка правила) (стр. 62—65). Позитивност (ефициентност) правног правила креће се у границама извеснога минимума и максимума, тако да с једне стране невршење правила не укида његову важност доклегод има одређене политичке власти, док је с друге сјама свест о неважности, или обичај супротан правилу довољан да га укине (стр. 68).

Г. Тасић уноси нове погледе у читав низ проблема, описујући социјалну стварност у свој њеној сложености. Тако, карактер норми немају само општа правна правила, већ и конкретан индивидуални акт, јер се њима, као нечим стално новим, врши непосредно утицај на смисао прописа (стр. 76—79). Разликовање правила на техничко и нормативно је релативно, и може се прихватити само као диференцирање правила целосходности од правила правичности, или правила као производа стручности од правила заснованог на веровању (стр. 82—83). Тако звани неправни (ван-правни) односи су посредно или негативно правни, јер су дати у оквиру правне слободе (стр. 84—87).

²⁾ Г. Др. Б. Благојевић износићи, у чланку посвећеном појму права у систему г. Тасића („Бранич“ за новембар 1935 г.), гледиште позитивистичке школе, коме и сам прилази, вели (стр. 515): „Право је... скуп норми излзтих од државе, непосредно или посредно, т. ј. од стране за то од државе овлашћених организација, које се на тај начин и само захваљујући томе државном императиву... намећу као обавезне члановима...“. Ово тврђење претпоставља државни императив ако не као изречну, оно бар као прећутну делегацију законодавне власти, и одмах намеће питање односа прећутне делегације и прекорачења надлежности (незаконити акт). Ово је важно нарочито стога што држава обично посредује не прековитно већ *репресивно*, да поништи акт којим се врећа граница пренете надлежности. Како се тада има сматрати акт од момента његовога постанка до момента поништаја? Ако се не може избећи закључак да ће интервенција државе имати ретроактивно дејство, остаје отворено питање презумиране делегације, која под таквим условима тешко да може опстати. Јер или делегације има, и тада је парадоксално да држава константно ставља исправке обиму пренетог императива, или је уопште нема, већ је акција спонтана и у извесном степену аутономна, те као таква паралелна државном императиву, што изгледа много вероватније. Сем тога, придајући овлашћење само организацијама, ово схватање оставља по страни појаву неорганизованог права. И најзад, оно потпуно занемарује групе које се у неколико супротстављају држави, и мимо њене суверености намећу своје правне установе. (За ово последње довољно је навести случај са „Браничм правилником Српске Православне Цркве“ од 9. VI. 1933, чија је законитост оспорена с обзиром на чл. 1 Закона о Српској Православној Цркви од 8. XI. 1929 и тач. 13 чл. 63 Устава Српске Православне Цркве од 3. IX. 1931, а чији је велики број прописа у отвореној колизији са системом Српског грађанског законика. Да ли се може негирати правни карактер прописа овога Правилника, и ако је јасно да је Црква прекорачила дато овлашћење и када је према томе немогуће говорити о некакој прећутној делегацији? Потврди би одговор био у случају са социјалном стварношћу, јер Духовни судови, примењујући искључиво Браничм правилник, одговарајуће прописе грађанског Законика стављају *фактички* ван снаге).

Социолошки став г. Тасића видно се испољава при анализирању појма, суверености, оправдања, типова, функције и организације државе. Монистичким схватањима државе, посматране у савременој социологији, као заједница (Verband) установа (Anstalt, institution), носилац власти, политичка заједница, а у науци и филозофији по њеном телеолошком устројству, г. Тасић противставља своју *илуријалистичку* концепцију социјалних феномена. Држава је само *један од фактора* у друштву, па и онда кад постане најмоћнији фактор (стр. 92). Отуда, као и из дуалистичког карактера нормe и њене етичке садржине, г. Тасић одбацује и идеалистичко тумачење суверености (држава је апсолутна јединствена и недељива воља) и позитивистичко (држава је однос моћи), истичући да је сувереност чисто историјски и према томе релативан појам. Научне скрупуле пишчеве најбоље се виде у дефинисању суверености: суверена је она држава чија ограничења не прелазе *нормалну* границу. Ту г. Тасић одмах указује на неодређеност оваког дефинисања, али се с правом пита да ли неодређеност не постоји и код других не мање важних проблема (стр. 94—96). — Државна власт, ма да обележена принудом која је држави потребна ради одржавања њеног ауторитета, није физичка власт већ чисто социјална, јер је испуњена друштвеним елементима (моралним, религиозним, економским и т. д.). С друге стране оправдање државе, које лежи у нужној потреби реда и дисциплине у сваком друштвеном животу, не имплицира и апсолутну нужност њенога постојања, већ само релативну (могуће је замислити друштво као систем федерације установа). Ту г. Тасић осуђује анархизам као историјски неоправдан кад оптимистички верује да је добра воља људи довољна да наједном поруши оно што је дугом историјском еволуцијом постало (државу), и као утопијски кад претпоставља могућност аутоматског функционисања социјалне равнотеже (стр. 97 — 102). Најзад писац истиче да је погрешно мислити да постоји само један универзални (општи и једнаки) тип државе, по коме би ова била једини природни творца и носилац права. Поред таквог једног типа монополисања права, постоје и типови у којима је стварање права рашићљено, било потпуно било делимично, на друге друштвене заједнице (породичне, религиозне, и т. д.) — (стр. 102 — 104).

Међу питањима која су на овако нов начин изложена, две се групе видно истичу. Г. Тасић износи сву сложеност појмова права и морала, правде, правичности, правног осећања, природног права, одговорности и злоупотребе права, и несудуено богатство правних извора и тумачења закона. Тако писац показује како се једнородност порекла права, религије и морала, и првобитно јединство права и религије, данас рефлектује у вези права са моралом, успостављеној преко *социјалне идеје* (сродност погледа и солидарност, створени објективним условима сталнога додира и сарадње) — (стр. 122 — 123). Њихово издвајање није изводљиво ни *по циљевима* (интересима), те праву приписати опште циљеве а моралу индивидуалне, ни *по објекту*, по коме би се право односило на спољашње понашање, а морал на унутрашње стање. Прво с тога што индивидуализирање значи само преображавање социјалне идеје у нашу свест, а друго што с једне стране праву није ни мало индиферентно унутрашње стање индивидуе (нарочито у кривичном праву) а моралу понашање људи, с друге (стр. 123—126). Одвајање није могуће ни *по мошћу цокоравана* (Кант), јер је принуда оправдана социјалном свешћу индивидуе о потреби одржања друштва (стр. 126—128). У осталом, каже г. Тасић, само право упућује на морал појмовима добрих обичаја, правде, правичности и т. д. (стр. 129—130). Проблем правде писац такође везује за двојство индикативног и нормативног, јер она (правда) има смисла само у колико је социјална по циљу, а значи морални захтев да се сваком да његово (стр. 130—135). Постизање овога последњег не удовољављу ни Платонова функционална дефиниција правде (хармоничност односа делова целине), ни Фихтеово структурално објашњење (правда као логицирање и квантизирање моралног идеала), већ *мерење човекове вредности* (стр. 135—139), и његов однос према друштву. Али г. Тасић одмах подвлачи да је и овај критеријум само апроксимативан услед постојеће социјалне неједнакости (стр. 138—142). — Проблем природног права писац налази у антиномичном положају апсолутног, фаталистичког и статичког карактера суштине појма природног права, и опште социјалне динамике, вечите еволуције и трансформације друштвених феномена. Помирење лежи по њему, у филозофији која с једне стране признаје еволуцију а с друге верује у могућност понирања у Апсолутно (Бергсон) — (стр. 145—150). И ту г. Тасић уноси извешан оптимизам, јер ако се овако метафизички постављен проблем не би могао прихватити, тиме се не одбацује и идеја *правне полишке*, која омо-

гуђује постављање директива и сугестије за остварење извеснога идеала у конкретној датој средини (стр. 151).

При излагању проблема који се односе на правне изворе и тумачење Закона, г. Тасић баца синтетичан поглед на досадашње школе, заступа гледниште које, с обзиром на савремене научне резултате, има највише услова да обухвати друштвену стварност. Основна поставка је, поред већ утврђене социалне условљености правних извора, њихова неисцрпна разноврсност и релативност по врсти, броју и рангу, као и условна вредност. Подвучена је разлика између *формалних* и *материјалних* извора, а многострукост њихова објашњена *начелом ауторитета* (акта организације односно ауторитета који се поштује и слуша), *колективним обичајима* и *моралним начелом* (односно начелом сигурности и реда). Али свима овим облицима права, везаних за организацију или не, г. Тасић противставља *институтивно право* (право дато непосредно као свест или идеја), које није никакав специјални облик права, већ само право у материјалном смислу, право које је извор другим разним морфолошким манифестацијама правних извора (стр. 177—184). У овој анализи г. Тасића опет, дакле, избија дуализам правне генезе, као епифеномена у општој плуралистичкој концепцији друштвених феномена.

Напред постављено схватање о праву као социјалној и спонтаној појави, конкретизује се и у односу обичаја и права. Правни обичаји, чији су елементи свест о обвезности и вршење (*opinio iuris seu necessitatis*) имају *самосталну* вредност према закону, и претстављају његов помоћни извор (стр. 184—203). Колико је обичајно право погодно да буде једини извор правнога живота, г. Тасић показује у систему *Common Law*-а Енглеске и Сједињених Америчких Држава (стр. 203—206). Огуда у сујској пракси писац види *активно* (стваралачког) фактора, који, креирајући опште прописе социјално и спонтано, установљава *судско* обичајно право, које се рефлектује у народу и његовом правном животу. Обвезност овако посталога права има за границу произвољност судијине одлуке и противречност закону, али ово последње само у колико је једнодушност (јавног мњења) не оправда (дерогативна и аброгативна моћ обичајног права) — (стр. 206-213). Стваралачка улога судије долази до пуног изражаја у случајевима када обичаји не достају. Било да тада законодавац упућује судију на опште правне принципе (италијански грађански законик), или на правду и природно право (аустројски и српски грађ. зак.), или најзад да му непосредно даје улогу законодавца (швајцарски грађ. зак.), сви се ти системи приближују конкретношћу и објективношћу који прате стварање правила. Ово слободно судијско стварање није ништа мање при тумачењу правних правила, јер је условљено релативношћу правних појмова. Поред овог еволуционистичког става, г. Тасић, при излагању школа и метода тумачења, опредељује се за објективно тумачење, изведено по моменту када се примењује, одбацујући догматизам старих школа (егзегетска школа, *Begriffjurisprudenz*) и субјективистичку методу (истраживање законодавчеве воље) — (стр. 219—226). Схоластичке методе тумачења (граматичко, логичко, екстензивно, рестриктивно, тумачење аналогijом) г. Тасић претреса сходно својим основним схватањима права и правних извора. Буквално (граматичко) и логичко тумачење, *pravilo exceptiones sunt strictissime interpretationes* данас се не могу више одржати. Аналогija се не састоји у некаквом самодовољном механичко-логичком систему закључивања (логицизам), већ у закључивању по истоветности случајева изведеној по њиховој унутрашњој вредности (по разлозима и циљевима закона). Ту се каже г. Тасић, најбоље потврђује стваралачка улога тумача (стр. 230—238).

Најзад, последњи (четврти) Део своје књиге г. Тасић посвећује методолошким проблемима сунтине правне науке, основних правних појмова, деобе правне науке на поједине дисциплине, и значаја правне технике. Треба подвући излагања о односима правне филозофије, социологије, историје, упоредног права и правне политике (стр. 250—255), као и партије о појму правног субјекта и објекта и установи презумпција и фикција.

Мислимо да се из овог кратког прегледа главних идеја г. Тасића може увидети од каквог је значаја његов систем за нашу научну средину. Г. Тасић нам приказује један правни поредак при виртуелности, неизвесности и неодређености, онакав какав га заиста, мислимо, ниједно људско перо неће моћи да обухвати у свој његовој потпуности. Ту нема ни уобичајених схоластичких класификација, ни догматски постављених теза, ни опасних духовних спекулација, и у толико цео систем може изгледати непотпун и недовршен. Али, такво би гледање било оправдано само са синтетичне и апсолутистичке устројености чове-

ковог интелекта да допре до извеснога краја, до једнога ултимума који ће задовољити његову научну глад. Са гледишта скрупулозно реалистичког, он нас може довести само до неизбежног закључка да је наша правна и социјална истина, она коју људи желе да утврде у формулама својих мисаоних категорија, још веома несавршена, а може бити и недостижна, и да се можемо (а мислим и морамо) задовољити и апроксимацијама, које нам пружају највећу вероватноћу да стварност откривамо.

Г. Тасић је релативиста, еволуциониста и плуралиста с једне стране, док с друге стоји између реализма и идеализма. Ово последње је карактеристично у савременим приликама, када се у свеукупном друштвеном животу супротстављају груби материализми и екстремни мистицизми. Данас можда више него икад, *il faut avoir toute sa tête*, како би се то рекло у Француској, да би се одржала равнотежа при посматрању хаотичних догађаја који су се стекли пред човечанство; а та је особина, чини нам се, код г. Тасића врло развијена.

Реалистички идеализам г. Тасића претставља синтезу која најмање има услова (а може бити и никако) да доведе до научне хипертрофије, из простога разлога што се креће у објективним границама опажајнога. Довољно је само истаћи неизбежност констатовања материјалнога и спиритуалнога, коегзистенције грубе материје с једне стране и људске духовне (мисаоне) делатности с друге, па да се тиме формулише *примарно* докучива стварност. А овакво опрезно и релативистичко посматрање друштвене стварности довољно је да пружи задовољавајуће гаранције хипотетичној моћи „Сазнања“.³⁾

Несумњиво је да се многе идеје изнете у овом делу могу дискутовати, али је, мислимо, одлика постављених теза таква да скоро потпуно искључује могућност стерилног терминолошког или екстремно-антагонистичког комбатирања. Ово долази отуда што је г. Тасић — као што смо напред истакли — сва питања поставио и анализирао, и правно, и филозофски и социолошки, а такав научни систем намеће много рутине, знања, обзирности и тактичности при испитивању обрађеног материјала. Баш стога ово дело претставља велику, изванредну добит, јер ће на тај начин потстаћи заинтересоване да испитују проблеме и са аспекта на који, вероватно, нису навикли.

Радомир Љ. Живковић

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Бранич ће доносити садржаје свих правних часописа код нас. Полиција, часопис за управно-полицијску и судску праксу. Власник и уредник *Васа Лазаревић*.

Садржај Бр. 23.—24. Год. XXII. за децембар 1935. год.:

Садржај Полиције за целу 1935. год.; Нашим читаоцима од Уредништва; „*Sauvez l'enfance!*“ (Поводом нове књиге г. Васе Лазаревића: „За спас напуштене деце“) од Др. Мих. Чубинског; Шта нам је донио први конгрес уније за заштиту деце од Др. Јосипа Шиловића; Организација бугарске полиције од Николе Монолова; За спас напуштене деце од Васе Лазаревића; Удружење југословенских криминалиста од Васе Лазаревића, Живојина Симоновића и Владете Милићевића; Старији малолетници у нашем позитивном крив. праву (свршетак) од Сек. Н. Кецојевића; Пројекат закона о испуњима од Негослава Одокољића; Бојни отрови и удога полиције у заштити од Уредништва; Претставници наше полиције у Софији од Драгољуба Љ. Јовановића; Девети Међународни конгрес за казнене заводе (свршетак) од Др. Илије М. Јелића; Интелигенс сервис на раду од Владете Милићевића; Историја уређења Париске полиције и њене социјалне дужности по А. Делмонду и М. Н. Риу; § 434. и след. Грађ. суд. пост. за Србију и Нови грађ. парн. пост. (свршетак) од Др. Александра Франића; — Судска пракса од Јов. Д. Смиљанића и Валентина Ј. Лехно. — И т. д.

³⁾ Овде остављамо потпуно по страни онтологију и друге филозофске дисциплине и теорије које теже открићу апсолутне реалности, не улазећи ни упроблем сазнања као општег гносеолошког система.

Правосуђе, часопис за судску праксу. Уредник *Штојан Јовановић*.
Власници *Др. Иво Матијевић* и *Др. Фердо Чулиновић* и Уређивачки одбор.
Издавач *Живко Мацарев*.

Садржај Бр. 11.—12. Год. IV. за новембар—децембар 1935. год.:

Грађанско право: *Др. Ника Игњатовић*: О парничним трошковима; *Др. Фр. Горшић*: О подепаности судске праксе; *Стеван Бранковић*: Рекурсни трошак; *Др. Душан Станојевић*: О припремним поднесцима у грађ. парничном поступку; *Др. Иван Штајнмец*: Неколико примједата и предлога ка предоснови Грађ. законика; *С. Бранковић*: Ускраћење сведочења. — Кривично право: *Иван Вушовић*: Начело материјалне истине и установа професионалне (позивне) тајне у крив. суд. поступку. — Правна философија: *Др. Борислав Т. Благојевић*: Извори права. — Ит.д.

Правна мисао, часопис нове генерације. Уређује Уређивачки Одбор.

Садржај Бр. 8. Год. I. за новембар 1935. год.:

Породичне заједнице у Француској од *Емила Сикара*; *Побијање у стечају* (стечајно побијање) од *Др. Б. М. Недељковића*; Установа наслеђа од *Др. Љубомира Дуканца*. — Пракса: Утицај датирања на важност тестаментa од *Загорке Филиповић*. — Прикази: Преглед часописа и т. д.

Садржај Бр. 9. Год. I. за децембар 1935. год.:

Корпоративизам (Историјски развој и појам) од *Др. Драг. Тодоровића*; Специјална овлашћења од *Мих. Вучковића*; Градски и сеоски хипотекарни кредит од *Др. Радослава Игњатовића*; О мировању поступка по новом Грпц. од *Јоване Мијусковића*; Судска пракса и уговорно осигурање на територији Касационог суда у Београду од *Јована Коштунице*. — Судска пракса. — Хроника. — Прикази ит.д.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у Службеним новинама од 1. до 13. јануара 1936. год.:

Бр. 4. — I, од 4. јануара 1936. год.:

1) Правилник о финансијском пословању у општинама. — 2) Правилник за извршење Уредбе о картелима. — 3) Правилник о регулацији односа између Инфективне клинике Медицинског факултета Београдског универзитета и Болнице за заразне болести Централног хигијенског завода, прописан на основу чл. 221. ст. 7. Опште уредбе универзитета. — 4) Измена правилника о чиновничком пензионском фонду. — 5) Катастарска управа у Бихаћу. — 6) Спајање комисија за ликвидацију аграрне реформе. — 7) Решење за срез Добрички. — 8) Правилник за међународни ваздушни саобраћај. — 9) Приватан клиринг са Немачком. — 10) Ратификација од стране Претседника националне Владе Кинеске Републике Конвенције о побољшању судбине рањеника и болесника у војскама у рату, као и Конвенције о поступању са ратним заробљеницима. — 11) Телефонски саобраћај. — 12) Исправка грешке у прилогу бр. 3 уз упутство О. П. Бр. 79683/III од 11. новембра 1935.

Бр. 8. — II, од 13. јануара 1936. год.

13) Указ о отварању непоштуне женске реалне гимназије у Загребу. — 14) Уредба о издавању благајничких записа у износу од 500 милиона динара. — 15) Уредба Министра правде од 30. децембра 1935. године број 130940, којом се у седишту Среског суда у Земуну утврђују три јавно-бележничка места. — 16) Уредба о промени седишта општине накучанске. — 17) Правилник о начину регистровања картега и руковању збирком исправа. — 18) Правилник о раду већа старешина у Министарству грађевина — 19) Правилник о оглашавању лекова и лековитих специјалитета. — 20) Измене и допуне Правилника о привременим и споредним припадностима службеника Речне пловидбе. — 21) Исправка Правилника о уређењу и вођењу ловског катастра и статистике о лову.

WWW.UNILIB.RS
НОВЕ КЊИГЕ

Др. Рајко Бермановић: Одбрана Алфреда Шпица ген. директора Славек-а Д. Д. — Да ли су нар. посланици државни службеници? — Пledoаје у кривичној парници против др. Гргина и другова одржан пред Окружним судом у Осјеку на главном претресу дне 18 октобра 1935. Београд, 1935. Стр. 83. Издање писца. (Латиницом).

Др. Тихомир Васиљевић: Условна осуда. — Историјат установе и систематско излагање материје с обзиром на југословенско и инострано законодавство. — Докторска дисертација — Мостар, 1935. Стр. 280. Издање пишчево. (Латиницом).

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Б Р А Н И Ч

ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

Уредник Бранича је претседник Адвокатске Коморе у Београду
Владимир Св. Симић

Власник и издавач Бранича је Адвокатска Комора у Београду
коју преставаља претседник Владимир Св. Симић

У име Одбора главни уредници:

Др. Видан О. Благојевић и Др. Радоје Ј. Вукчевић, адвокати

САДРЖАЈ:

ЧЛАНЦИ

Предснова грађанског зако-
ника од Др. Чед. Марковића,
проф. Универзитета — Суботица. 49

Морал и облигације од Др. Бо-
рислава Т. Благојевића —
Београд. 59

Проблем акцесорне природе
саучешћа од Радомира Љ.
Живковића — асистента Уни-
верзитета у Београду. 68

Проблем законске и правне
аналогije од Миодрага Туца-
ковића, докторанда права —
Београд. 72

СУДСКА ПРАКСА

Право на накнаду због увреде или
клевете постоји само онда, кад
се докаже материјална штета
која је из тих дела проишшла од
Др. Радоја Вукчевића, адвоката. 83

Право на повраћај мираза стиче
се фактичким престанком брачне
заједнице, не чекајући на развод
брака од Др. Радоја Вукчевића,
адвоката. 83

Начелна одлука опште седнице
Касационог суда у Београду о
поступку за издавање тапија на
двовласничка имања у смислу
Закона о Конвенцији између
Краљевине Југославије и Кра-
љевине Бугарске о ликвидацији
двовласничких имања, од 27. III.
1930. год. од Тих. М. Ивановића,
секретара Касационог суда у
Београду. 84

Право уживања удове у задрузи
одређује се по прописима §§
414. и 415. грађ. зак. а не према
пропису § 523. грађ. зак. од Јо-
вана Д. Смиљанића, секретара
Касационог суда у Београду. 86

Противу закључка другостепеног
суда, којим се потврђује поби-
јани закључак првостепеног су-
да по § 622. ст. I грађ. парн.
пост. није допуштен рекурс од
Јована Д. Смиљанића, секретара
Касационог суда у Београду. 87

Пропис § 366. грађ. парн. пост. не
искључује могућност доказивања
туженика, да се право или има-
ње дужниково није налазило

Уредништво Бранича налази се у Кн. Михајловој 33/II. Рукописи се не враћају.
Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора.

Бранич доноси: расправе и чланке којима је смер заштита интереса
адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења
Адвокатских комора којима служи као званични орган, и расправе и чланке
из свих области права и прати развој правног живота у земљи и иностранству.

Бранич излази крајем сваког месеца. — Годишња претплата за Бранич
износи 120.— дин. За адвокате изван територије Београдске адвокатске
коморе, адвокатске приправнике, судије и судијске приправнике годишња
претплата износи 60.— дин. Поједини број 10.— дин.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

код њега, и ако је рок за јављање суду протекао по § 385. грађ. суд. пост. од Јована Д. Смљанића, секретара Касационог суда у Београду. ... 88

Окружни уред за осигурање радника у споровима, пред зборним судовима свију степена не мора бити заступљен од стране адвоката од Јована Д. Смљанића, секретара Касационог суда у Београду. ... 89

ПРИКАЗИ

Др. Видан О. Благојевић, адв.: Коментар закона о заштити ауторског права и међународних прописа од Др. Јанка Шумана. 91

Др. Радоје Вукчевић, адв.: Запослење странаца у Југославији од Владислава Д. Павловића. ... 92

Др. Видан О. Благојевић, адв.: Земљишнокњижни поступак приказан у примерима за састављање исправа, молби, луструма, решења, извршења уписа и потврда на исправама од Драгослава Д. Мачића и Тихомира Ђ. Ђоковића. ... 92

БЕЛЕШКЕ

Правилник о висини награда за адвокатске послове. — Удружење за приватно право. — Друштво за правну филозофију и социологију. ... 94

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА ... 95

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА ... 96

НОВЕ КЊИГЕ ... 97

Крајем марта излазе из штампе

ОСНОВИ ОБЛИГАЦИОНОГ ПРАВА

од

Др. Д. Аранђеловића

професора универзитета

општи део, Друго издање.

Књига износи 12½ штампаних табака. Цена 50 динара. За поруџбине обратити се писцу, Топличин Венац, 21, (правни семинар), Београд.